Nummer 17 Donderdag 27 April 1933 33ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad. (Voor de overzeesche gewesten en het buitenland f 6.— per jaar).

ATTENTIE.

De zetel dezer Vereeniging wordt op morgen, 28 April 1933, verplaatst van Korte Voorhout 6 naar Smidswater 10 (nabij het Korte Voorhout), Den Haag. De leeszaal is tot 8 Mei 1933 niet voor de leden toegankelijk.

Studie-Commissie van „Oost en West".

I. *Gratis* voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.

II. *Bij betaling van f 15,— per jaar* doorloopend toezicht en/of volledige z.g. voogdijschap, omvattende o.a.:

a. afhalen van boot of trein;
b. zorg voor voorloopige en/of definitieve huisvesting;
c. volledige behartiging van studiebelangen;
d. financiëel beheer.

Nadere inlichtingen bij den Eersten Gedelegeerde W. Meijer, Prins Mauritsplein 23, Telefoon 550752.

Oproep tot steunverleuning aan werkloozen in Nederlandsch-Indië.

Het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te *'s-Gravenhage* moge opnieuw langs dezen weg een *dringend beroep* doen op het saamhoorigheidsgevoel en de offervaardigheid van de Nederlanders hier te lande en in het buitenland — inzonderheid van de *Indische verlofgangers* en *gepensionneerden* — tot leniging van den nood, ontstaan door de toenemende werkloosheid onder de verschillende groepen der bevolking van Ned.-Indië.

Welk een omvang dit euvel heeft aangenomen, moge blijken uit de volgende cijfers, betreffende de werkloosheid onder de Europeesche bevolking in Ned.-Indië. In Februari 1931 telde men *2400* werkloozen, in December 1931 *3110*, in Juli 1932 *3590* en in Februari 1933 *5520*.

Met deze cijfers voor oogen behoeft het geen verdere toelichting dat versterking van de middelen, die noodig zijn om de ergste gevolgen der werkloosheid eenigermate te verzachten, dringend noodig is in den meest volstrekten zin des woords.

Geldelijke bijdragen — liefst *vaste maandelijksche bijdragen* — tot leniging van den heerschenden grooten nood zullen door voornoemd Comité gaarne in ontvangst worden genomen ter overmaking aan het Centraal Comité voor steun aan werkloozen te Batavia.

Het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië.
Postgiro no. *198000.*

's-Gravenhage, Maart 1933.
Adres: Penningmeester, Bentinckstraat 31. Secretaris, Bentinckstraat 121.

Hoofdbestuursvergadering

op Zaterdag 29 April e.k. te 1 u. 30 in het gebouw der Vereeniging, Smidswater 10.

Punten van behandeling.

1. Opening;
2. Notulen (Zie K.W. 8 December '32, No. 49);
3. Jaarverslag. Rekening en verantwoording 1932 met rapport Verificatie-Commissie. (Zie K.W. 16 Maart 1933, No. 11);
4. Begrooting 1933. (Behoort bij Jaarrekening, enz. Zie K.W. 16 Maart '33, No. 11);
5. Koloniaal Weekblad, met nota van het Dagel. Bestuur;
6. Voorstel afdeeling 't Gooi, nopens intensiveering der werkzaamheid van de Vereeniging, met prae-advies van het Dagel. Bestuur;
7. Voorziening vacatures Hoofdbestuur door periodiek aftreden;
8. Datum en plaats der jaarl. Algemeene Vergadering;
9. Rondvraag en sluiting.

De Algemeene Secretaris,
VAN DER BRUGH.

N.B. Nota en prae-advies, genoemd bij de punten 5 en 6, worden afzonderlijk toegezonden.
Bij verhindering plaatsvervanging verzocht.

De Willem de Zwijger-herdenking

Wij moeten deze herdenking beschouwen als een verdieping van het symbool onzer Nationale Eenheid, belichaamd in het Huis van Oranje.

Nederland en Indië hebben op indrukwekkende wijze den grooten Zwijger herdacht. Het moederland heeft „Willem-Vader" herdacht in een reeks van plechtige gebeurtenissen, in Delft, in Den Haag en Amsterdam en in vele steden en dorpen des lands.

„De Vader des Vaderlands"
1533 — 24 April — 1933

Tienduizenden zijn op tweeden Paaschdag naar Delft getrokken om zich daar, in de oude Prinsenstad te vereenigen in de herinnering aan „de hooge figuur, in wier verschijning, strijd en ondergang ons volk den adel zijner geboorte als zelfstandige natie herkent."

Duizenden Nederlanders van verschillende politieke kleur zijn bijeengekomen om gezamenlijk de figuur van den grooten Zwijger te kunnen vereeren. Is Willem van Oranje een vereenigingspunt, ook nog voor het heden? — vroeg dezer dagen de „Nw. Rott. Crt."

Ongetwijfeld; de eendracht bij, de aard zelf van deze viering, bevestigen, dat zijn wezen nog altijd van winnende kracht is. Dat wij tot vereenigde actie

in staat mogen blijken, telkens wanneer het staatsbelang daarom roept, en in dit voorjaar van 1933 roept het met een krachtig, een onmiskenbaar geluid.

De Zwijger-herdenking heeft nieuwe glorie verleend aan het symbool van onze nationale eenheid, zooals dit in Oranje is belichaamd. Een gelukkig verschijnsel was het dan ook, dat Nederlanders van de meest uiteenloopende groepen aan de herdenkingsplechtigheden hebben deelgenomen.

Ook „Indië in Nederland" heeft zich bij deze Oranje-herdenking niet onbetuigd gelaten. Het voltallige dagelijksche bestuur onzer Vereeniging had zijn plaats in het défilé der Vereenigingen op 22 April op het Plein langs het standbeeld van „Willem-Vader", — waarover straks meer —, en leden van den Politiek Economischen Bond en van het Indo-Europeesch Verbond hebben een krans gelegd op het graf van Willem van Oranje te Delft. De heeren Engelenberg en Harloff en generaal-majoor Kiès, vertegenwoordigden den P.E.B.; het I.E.V. was vertegenwoordigd door de heeren Zeydel, de Wolff en Regensburg. De heer Engelenberg, heeft een rede gehouden, waarin hij opmerkte, dat trouw en zelfopoffering de belangrijkste karaktertrekken van den Prins waren. Met betrekking tot het I.E.V. verklaarde hij, dat het, trouw aan den Nederlandschen stam en aan het Huis van Oranje, geheel in den geest van den grooten Oranjevorst, den gemeenschapszin en de opofferingsgezindheid versterken wil van de zonen en dochteren van Nederlandschen bloede, die in Indië hun vaderland gevonden hebben en die dit vaderland dienen in eensgezindheid met het moederland. En voor den P.E.B. spreken duidelijk de idealen van Vader Willem: vrijheid van allen, om naar eigen geloofsovertuiging te leven en de samengroei van alle Nederlandsche gouwen. Deze idealen vinden weerklank in het gemoed van den P.E.B.-er, wiens ideaal is de associatie van de Nederl.-Indische bevolkingsgroepen. De P.E.B. wil saamhoorigheid en wederzijdsch vertrouwen van allen, om daarop te bouwen een zelfbestuur op breeden, democratischen grondslag. Nederlands weg heeft Indië's levensgang gekruist. Dat het van zijn Vader Willem, die ongewild in aanraking kwam met Nederlands leed en toen dat leed met geestkracht hielp dragen, leere om Indië uit den toestand van nood op te voeren, al moet het zijn met opoffering van lijf en goed.

Namens het I.E.V. hield de heer Zeydel een korte rede, waarin hij o.m. verklaarde, dat juist de Indische Nederlanders, geboren en getogen in de verre, overzeesche gewesten van het Rijk in eenvoud getuigenis wilden afleggen van hun innige, diepe hoogachting, dankbaarheid en vereering voor den grondlegger van den Nederlandschen staat met zijn overzeesche gebieden en voor den stamvader van ons bemind vorstenhuis.

⁂

Het middelpunt der herdenkingsplechtigheden vormde uiteraard Den Haag. In de Groote Kerk had een Wijdingsavond plaats, bijgewoond door de vorstelijke familie. Het is een schoone, diep-ernstige en vaderlandslievende herdenkingsuitvoering geworden. Een der mooiste momenten was dat, waarop Cor van der Lugt Melsert het „Wilhelmus van Nassouwe" declameerde, zonder iets te veel of te weinig, met gepaste accenten en in den juisten toon. Zoo gaf hij ook Valerius' „Daer is geen stercker stand" vers na de „Unie tot Utrecht" (1579). Na zijn „Wilhelmus" zette het orgel in en de heele stampvolle kerk zong staande in gloedvolle toon het oude historische lied uit 's Prinsen strijdperk uit. Een voorwaar indrukwekkend oogenblik, waarin alle aanwezigen ook eens mochten en wilden getuigen van hun sterk en onwankelbaar geloof en vertrouwen in de drievoudige leuze: „God, Oranje en Nederland."

⁂

De 24ste April was de groote, de eigenlijke dag van de Zwijgerherdenking. Toen was het vier eeuwen geleden, dat hij op den Dillenburg, des nachts tusschen tweeën en drieën, werd geboren.

Toen hij, ruim een halve eeuw later, werd vermoord, is hij — schreef Huizinga onlangs — „uit een duistere wereld heengegaan". Nu, na vier eeuwen, — zoo schreef de heer Hans, de hoofdredacteur van de „Avp." —, keert hij op zijn gedenkdag in een duistere wereld tot ons terug. Een wereld, die niet alleen economisch en financieel ontredderd is, maar ook geestelijk, en die de vrijheden, waarvoor Oranje gestreden heeft, in meer dan één land in gevaar ziet. Die strijd van Oranje, hoewel allereerst ons land ten goede komend, was niettemin van breeder historische beteekenis. Zoo goed als Colenbrander getuigt, dat hij een wereldvoorpost was voor het Protestantisme, zoo goed zegt Huizinga, dat de opstand der Nederlanden, dus de opstand van Oranje, het grootste wereldfeit der zestiende eeuw is geweest.

Jeugdportret van den Prins van Oranje.

Generaal W. G. de Bas, plaatste boven zijn Zwijger-opstel in de „Nw. Rott. Crt.": „Willem-Vader".

Hij koos met opzet dezen titel omdat, — volgens Fruin —, de bijnaam „Zwijger" een „schimp"-naam is, welde den Prins allerminst kenmerkt. Integendeel was deze een uitstekend redenaar, die — bezielend — met groote kracht van overtuiging sprak. Een zijner tijdgenooten getuigde — volgens Blok — van hem: „tacendo parla, parlando incanta" — „spreekt al zwijgend en betoovert al sprekend". Granvelle — allerminst Oranje's vriend — verhaalt van hem: „il sait hanter, converser et boyre avec eulx (le peuple) et avec la langue les tyrer à ce qu'il vouloit". En zoo'n man noemt men een „Zwijger"?! De Prins is dan ook, door z'n eigen tijdgenooten, nooit „Zwijger", maar wel — volgens Bor — „Willem-Vader" genoemd. De Franschen schrijven den bijnaam „Taciturne" — zooals professor Jean Plattard uit Poitiers onlangs in zijn voordracht voor het Historisch Genootschap mededeelde — toe aan de volgende anecdote: In 1559 vertoefde de Prins — tegelijk met Alva — voor vredesonderhandelingen tusschen Spanje en Frankrijk aan het hof van Hendrik II. De koning — in de onderstelling dat Oranje het volle vertrouwen van Philips II genoot — deelde den Prins mede, dat Alva hem gepolst had over een plan, de ketterij in Frankrijk, de Nederlanden en elders uit te roeien. Vader-Willem hoorde het lange verhaal beleefd — maar vol afschuw en ontzetting — aan. Hij deed, alsof hij geheel ingewijd was en... *zweeg*. Vandaar de bijnaam „Taciturne"!? De oorsprong lijkt me, — schreef generaal de Bas —, vrij gezocht. Het verhaal echter is historisch juist, daar de Prins zelf, in zijn Apologie van 1581, zegt, dat dit onderhoud later op zijn handelingen op staatkundig en godsdienstig gebied invloed gehad heeft. Dit trad al zeer spoedig aan 't licht bij Philips' afscheid in 1559, toen de koning hem — als stadhouder over Holland, Zeeland en Utrecht — opdroeg, de plakkaten in hun volle gestrengheid toe te passen en vele „gens de bien", die van kettersche neigingen verdacht werden ter dood te doen brengen. Vader-Willem heeft die opdracht verzaakt, omdat — zooals het slot van ons historisch Wilhelmus luidt — hij:

..... „Godt den Heere
Der hoochster Maiesteyt,
Heeft moeten obedieren
Inder gerechtigheyt."

m.a.w.: Vader-Willem wilde niet tegen zijn geweten handelen en stelde Gods gebod van naastenliefde en verdraagzaamheid boven 's Konings bevel.

De „Vader des Vaderlands" was wel de prediker der verdraagzaamheid!

„Soo roepe ick God Almagtig tot getuighe, dat ick deze en geene andere reden tot dezen oorloghe hebbe, dan dat ie alle decreten, door welk de consciëntien en wetten geweld aengedaen wordt, vernietigd werden, en dat elck een, die het gelieft, de vrijheid hebbe de leer van de Profeten, van Christus ende Apostelen aen te nemen, en 2e dat de naem van Inquisitie voor eeuwig uitgeveegt werde".

Aldus Oranje, in 1572, in een brief aan de Staten-Generaal, aldus zijn ernstige, plechtige verklaring.

In deze dagen ziet van alle kanten, in boeken, in tijdschriften, in dagbladen en in winkels, zijn zorgelijke kop ons aan, zooals die uit zijn laatste levensjaren werd geschilderd, door Key, door Van Mierevelt en anderen. Vroeg oud was hij. Het leven trok voren in zijn gelaat. Diep-ernstig, starend zijn de oogen. Hij droeg in zijn laatsten levenstijd het litteeken van den jongsten aanslag mee, den aanslag te Antwerpen, die de edele Charlotte van Bourbon zooveel van haar krachten vergen deed om hem te verplegen, dat zij er aan stierf, toen hij nog nauwlijks hersteld was. Hij draagt op die afbeeldingen het bekende kalotje: ook zijn haar is verdwenen. Als ge dien zorglijken kop ziet, kunt ge u dan voorstellen, — vroeg de heer Hans, die de Oranje-literatuur met meer dan een doorwrochte bijdrage in deze dagen verrijkte —, dat Oranje een der zwierigste, levenslustigste edelen in de Nederlanden was geweest? Zijn tintelend oog trok ieder aan; zijn blonde haardos woei in den wind; hij was een vermaard ridder. Maar, zooals alles wat hij had, offerde hij ook zijn uiterlijk in den vrijheidsstrijd voor ons. Zoo werd hij vroeg oud; vroeg vervallen.

Ja, hij was een zwierig, levenslustig edelman. Hij had in Antwerpen een hofstaat gevoerd, wel niet zooals vroeger in Brussel en Breda, maar toch met een zekere glans en vorstelijkheid. Er waren steeds talrijke hooge gasten en de huishouding omvatte meestal een 100 personen. Een 12-tal edellieden omringden hem, Zijne Excellentie of Zijne vorstelijke Genade genoemd, en Madame, Charlotte van Bourbon. Hoewel hij zijn goederen bij de Pacificatie terug had ontvangen, baarden zijn financiën hem steeds zorg. De rijke bezittingen werden al spoedig weer door den vijand bemachtigd en de betaling van de hem toegekende gelden ging zeer ongeregeld.

Uit Antwerpen bezocht hij meermalen het Noorden en hij werd daar steeds met vreugde weer ontvangen. Een tijdgenoot beschrijft een bezoek aan Alkmaar, Enkhuizen etc. en zegt, sprekend over de blijdschap van het landvolk: „en zij noemden hem niet dan Willemvader, zij spraken en riepen tegen den ander, Willemvader is gekomen." Dit is eigenlijk een betere naam voor zijn innemende, vriendelijke persoonlijkheid dan de Zwijger, naam hem door vijanden gegeven en dus schimpend bedoeld. Hetgeen, zooals wij reeds zagen, reeds door generaal de Bas naar voren werd gebracht, maar waarop ook door dr. S. C. J. ten Dam Ham in „Eigen Haard", de aandacht wordt gevestigd.

Voorgoed in Holland terug, betrok het Prinselijk gezin te Delft weer het Prinsehof, waar Oranje's vierde vrouw, Louise de Coligny zorgde, onder voortdurend geldgebrek, voor het talrijke gezin. Zij werd de moeder van Frederik Hendrik. Als Fransche was zij te Antwerpen niet vriendelijk ontvangen en leefde, evenals later te Delft, zeer teruggetrokken. Haar man heeft zij maar kort tot steun mogen zijn. Jaren lang, tot haar dood in 1580, heeft Oranje's moeder zijn leven gevolgd, hem raad gegeven, hem gesterkt en aangemoedigd.

De toestand, waarin hij de Nederlanden moest verlaten, was zeer bedenkelijk. Parma maakte in het Zuiden groote vorderingen, in het Oosten en Noorden van ons land werd bitter gestreden.

Oranje's laatste woorden: „Mon Dieu, ayez pitié de mon âme et de ce pauvre peuple", getuigen hoezeer zijn gedachten altijd waren bij zijn volk en hoe ongerust over hun lot hij hen verliet. Van datgene, waartoe zijn levenswerk zou uitgroeien, heeft hij niets kunnen voorzien, zijn staatkundige en godsdienstige denkbeelden waren van de toekomst.

Wij eeren in hem den stichter van ons volksbestaan en hebben zijn persoonlijkheid lief. Op de zerk in het praalgraf lieten de Staten zetten: Vader des Vaderlands. Moge de eerbied en liefde voor Willem van Oranje, den Vader van ons Vaderland, niet verloren gaan!

Laten wij daarom toch vooral, — zoo was het slot van een door den heer Hans te Maassluis gehouden redevoering —, onze dankbaarheid, onze eerbied en onze genegenheid blijven geven aan de telgen van zijn dynastie: aan onze Koningin, aan onze Prinses.

Wij willen met Vondel blijven getuigen: „O, hoe zalig is 't te duiken, onder den Oranje-boom!" Wij willen trouw blijven aan zijn idealen, waarin

hij zijn tijd vèr vooruit was. Wij willen trachten de gerechtigheid (het laatste woord van ons Wilhelmus) na te jagen. En als wij in deze dagen dan van de platen zijn zorgelijke, vroeg-vervallen gezicht zien — en een wonderlijke ontroering doorstroomt ons — dan zeggen wij, dan denken wij:

„O, als gij de oogen nog eens kond opslaan, en zien en hooren naar ons volk, dan zou uw verwijtende blik ons wel treffen, omdat wij vaak zoo weinig saamhoorig zijn en zoo weinig verdraagzaam, maar dan zoudt gij toch ook weten dat wij het heilige pand der vrijheid, dat gij ons hebt toevertrouwd, naarstig hebben bewaard, en willen blijven bewaren. Nu, vier eeuwen na uw geboorte, brengen wij hulde en dank aan u, Vader des Vaderlands, Vader der Vrijheid, instrument van Hem, dien ook gij als de Potentaat der Potentaten hebt erkend".

***

Willem van Oranje is vier maal gehuwd geweest en had uit die huwelijken twaalf kinderen.

Zijn eerste huwelijk, met de katholieke Anna van Egmond, erfdochter van Maximilliaan van Egmond, Graaf van Buren, sloot hij reeds op 18-jarigen leeftijd, in 1551. Zijn vrouw was even jong. Het heeft slechts 7 jaar geduurd: in 1558 is Anna gestorven. De literatuur getuigt, dat hier van een gelukkig huwelijk kan worden gesproken; uit verscheidene van 's Prinsen brieven blijkt zijn gehechtheid aan zijn vrouw. Uit dezen echt werden twee kinderen geboren Philips Willem (1554—1618) en Marie (1556—1616).

Drie jaren na den dood zijner eerste vrouw hertrouwde Oranje met Anna van Saksen, pas 17 jaar oud, dochter van Maurits, den Protestantschen keurvorst van Saksen. Dit is een in alle opzichten mislukt huwelijk geworden; het werd trouwens om staatkundige redenen gesloten. Deze Anna bleek een grillige, onberekenbare vrouw, die na eenige jaren aan vlagen van krankzinnigheid ten prooi kwam; bovendien bedroog zij Oranje met Rubens (den vader van den lateren beroemden schilder). Het huwelijk werd ontbonden. In weerwil van dit alles kwamen uit dezen echt 3 kinderen voort: Anne (1563—1588), Maurits (1567—1625) en Emilie (1569—1629). Anna van Saksen is in 1577 overleden.

Zijn derde huwelijk sloot Oranje in 1575 met de 28-jarige Charlotte de Bourbon, dochter van Hertog Lodewijk de Bourbon—Montpensier. Zij was een uit een klooster ontvluchte, Protestantsch geworden abdis, die zich zeer aan Willem heeft gehecht en hem innig trouw was. Zij schonk hem 6 kinderen, alle dochters: Louise Juliane (1576—1644), Elisabeth (1577—1642), Catharina Belgica (1578—1648), Charlotte Flandrine (1579—1640), Charlotte Brabantine (1580—1631), en Emilie Antwerpiane (1581—1657). Ook dit huwelijk heeft, als het eerste, slechts 7 jaar geduurd. Nadat Jean Jaureguy op 18 Maart 1582 een aanslag op den Prins had gepleegd, te Antwerpen, heeft Charlotte Oranje zóó onafgebroken verpleegd, dat zij aan de gevolgen van die voortdurende inspanning op 5 Mei van dat jaar stierf. In zekeren zin, is ook zij zoodoende tot martelares geworden.

Oranje's vierde en laatste huwelijk was het kortst. Het duurde niet langer dan 15 maanden, en werd gesloten met Louise de Coligny, de 28 jaar oude dochter van Gaspar de Coligny, admiraal van Frankrijk. Zij had haar vader en haar eersten echtgenoot, Charles Tèlligny, in den Batholomeus-nacht zien vermoorden en moest daarna ook nog het diepe leed ondergaan, dat haar tweede gemaal, Willem van Oranje, vóór haar oogen werd neergeschoten. Ongeveer 5 maanden tevoren had zij hem een zoon geschonken, Frederik Hendrik (1584—1647). Louise de Coligny zelf is in 1620 overleden.

Men heeft uit bovenstaande jaartallen kunnen zien, dat 's Prinsen vele kinderen (9 dochters en 3 zonen) over het algemeen een vrij lang leven hadden. Slechts één van hen, Anne, uit het tweede huwelijk, stierf jong. Van de 12 kinderen bleven er 2 ongehuwd: Maurits, en Charlotte Flandrine. Laatstgenoemde werd abdis. De andere kinderen sloten veelal hooge, voorname huwelijken. Op den dag van den moord hadden, behalve zijn gemalin Louise, zijn zuster, de Gravin van Schwartburg en de Burgemeester van Leeuwarden, drie van zijn kinderen met hem aan den maaltijd gezeten: Marie, Anne en Amelie.

Er is tusschen Oranje's eerste en tweede huwelijk meermalen sprake geweest van een verbintenis met andere jonge vrouwen, o.a. met Rénée, de jonge hertogin van Lotharingen, en Willem zelf had dit huwelijk gaarne gewenscht. Maar het kwam er niet van.

Zonderen wij de tweede vrouw uit, dan hebben Oranje's gemalinnen zich met groote toewijding aan den Prins gegeven en zijn zij hem bij zijn zware taak een trouwe steun geweest. Ook naar dit drietal edele vrouwen moet in deze dagen daarom onze dankbare heugenis uitgaan.

***

Bij dit herdenkingsfeest heeft zich de literatuur over Oranje opgestapeld.

Wij hadden vroeger grootendeels buitenlandsche literatuur over hem. Fruin is nooit aan een groote biografie over Oranje toegekomen. Blok gaf ons die biografie, maar Blok, hoe uitnemend historiekenner ook, is geen stylist en verstond het niet, om de figuur boeiend en scherp te beelden. Nu, bij dit geboortefeest, is er veel voortreffelijks over Oranje geschreven. Van Schelvens biografie staat voor ons bovenaan; Knappert gaf, zij het in veel kleiner bestek, iets waarlijk voortreffelijks. En hoeveel prachtige artikelen verschenen er in de tijdschriften. Wij gelooven niet, schreef de heer Hans, te overdrijven, wanneer wij zeggen, dat dit Oranjejaar ons tot de kennis van Oranje's figuur nader heeft gebracht, maar tevens, dat deze figuur, met haar vele kanten en aspecten nog altijd niet volledig is gepeild en dat er in de toekomst nog heel wat over geschreven zal worden. Over 's Prinsen godsdienstige opvattingen — wellicht de meest-besproken zijde van zijn gestalte — hebben Van Schelven en Eekhoff ons ondertusschen rijke beschouwingen geleverd.

Doch wat er wellicht nog bepeinsd en onderzocht moge worden:

bij deze herdenking, in dit jaar, zien wij naar hem op; naar den Vader des Vaderlands; naar den grondlegger onzer vrijheden, die, „edel- en hoochgeboren", alles offerde voor de Nederlanden; en wij danken hem.

Blijve zijn geest ons volk nabij, blijve het trouw aan zijn idealen van vrijheid en verdraagzaamheid....

***

Uit de reeks van plechtigheden in deze dagen van herdenking, staat de plechtigheid op het Plein in Den Haag, rondom het standbeeld van den Zwijger, ons het scherpst in het geheugen gegrift. Zooals wij reeds schreven, ook de kerkelijke herdenkingen waren indrukwekkend, ook de zang van duizenden schoolkinderen, in Amsterdam en Den Haag, heeft velen ontroerd. Maar de plechtigheid op het Plein, op dien zonnigen Zaterdagmiddag van den 22en April, bijgewoond door Hare Majesteit de Koningin en door Prinses Juliana, heeft toch een bijzonder diepen indruk op alle aanwezigen gemaakt.

Op dezen gedenkwaardigen middag bracht de Haagsche burgerij haar hulde aan Willem-Vader, wiens standbeeld reeds zooveel jaren in het midden van het Plein, bij iederen voorbijganger de herinnering aan ons volksverleden levendig houdt. En inderdaad, de Haagsche burgerij was tegenwoordig in al haar geledingen. Vele duizenden stonden op de trottoirs, vele honderden genoodigden waren bijeengekomen in het door padvinders afgesloten gedeelte rondom het standbeeld. Bij het hek van het standbeeld stonden eveneens padvinders met de vlaggen der elf provinciën, breed uit wapperend in den wind.

Het was even half vier toen de Koningin en de Prinses aankwamen. Een luid gejuich steeg uit de menigte op; de Koninklijke Militaire Kapel zette het Wilhelmus in, door alle aanwezigen mee-gezongen. Toen zong een koor nog enkele liederen en daarna trad de burgemeester van de residentie naar voren.

„Aan de nagedachtenis van Prins Willem van Oranje, die wijs en trouw, met moed en wilskracht, in de overtuiging van de rechtvaardigheid van zijn streven, bovenal in rotsvast vertrouwen op den Almachtigen God, geleefd en gewerkt heeft tot heil van ons volk en ons land, brengt de Haagsche burgerij eerbiedig hulde."

Aldus sprak met forsche stem, de burgemeester van 's-Gravenhage, jhr. mr. dr. L. N. N. Bosch ridder Van Rosenthal, aan den voet van het standbeeld van Willem van Oranje op het Plein, nadat hij een doek had weggetrokken, dat verborgen had gehouden een ijzeren krans, gesmeed door den edelsmid Zwollo en gehecht aan het hekwerk voor het standbeeld.

Het was een indrukwekkend oogenblik. Vroolijk wapperden de vlaggen hoog op de regeeringsgebouwen, welke zich aan het Plein bevinden, het teerjonge groen van de boomen in het volle zonlicht van dezen stralenden middag, sprak van hoop en belofte, van nieuw leven, waartoe wij de kracht mogen putten óók uit de herdenking van de groote figuur, die ons allen heeft doen beseffen, wat verdraagzaamheid beteekent, die voor ons allen een voorbeeld moet zijn het hoofd op te houden óók in de moeilijkste tijden.

Mannen en vrouwen, jongens en meisjes, van bijna twee honderd vereenigingen, met vlaggen, vaandels en banieren waren op het Plein bijeengekomen en zij defileerden langs het standbeeld en langs de Koningin en de Prinses, die staande, het geheele défilé hebben bijgewoond. Verscheidene vereenigingsbesturen legden bloemen of kransen bij het standbeeld neer, de muziek speelde, stram marcheerden allen op, men bracht met vaandels en vlaggen eerbiedig zijn groet. En men voelde: ieder die deelnam aan het défilé was zich bewust van den schoonen ernst van dit indrukwekkend gebeuren.

De burgerij, in al haar schakeeringen, bracht haar hulde. Vakvereenigingen, zangvereenigingen, jeugdorganisaties, de burgerwacht, een fascistengroep, de officieren van het garnizoen, zij trokken allen op, hulde brengend aan de nagedachtenis van den Vader des Vaderlands. Op deftige heeren in het zwart met hoogen hoed, volgden jongelui met kleurige vlaggen, dan kwamen stoere Scheveningsche visschers met verweerde koppen, Scheveningsche visschersvrouwen met een lach op een zonnig gelaat, ernstig en stil schreden de Heilsoldaten aan het standbeeld voorbij, dan kwamen de kinderen in kleurige kleedij van verschillende patronaten, oranjedoeken en vlaggen kleurden feestelijk in het heerlijke zonlicht, dat uit den blauwen hemel straalde over alle aanwezigen.

„Het was een mooie plechtigheid" hoorden wij de Koningin zeggen, na afloop van het défilé, toen zij zich met den dirigent van de Kon. Milit. Kapel en met den secretaris van het Comité voor volksfeesten onderhield.

Mooi en indrukwekkend was de plechtigheid. En hoog op zijn voetstuk troonde Willem-Vader. Hij zag uit over de vele duizenden op het Plein ter zijner eere bijeengekomen met een hart vol dankbaarheid. Hij, de prediker der verdraagzaamheid, die heeft gestreden voor de vrijheid en de eenheid van ons volk, stond daar te midden der vertegenwoordigers van de schier tallooze vereenigingen, verschillend van geloof, van politieke opvatting, verschillend van doel en streven. De burgerij verdeeld in groepen, verdeeld in overtuiging... Maar toch één in het besef, één in het besef, dat de eenheid van ons volk in Oranje's handen ligt.

Neen, in zulke oogenblikken voelt men, dat, of-

schoon wij aan den buitenkant, wel eens den indruk vestigen van een „hopeloos verdeeld" volk te zijn, wij in de herinnering aan ons verleden, in de herinnering aan den Zwijger, in het gebenedijd bezit van onze beminde vorstin, één van geest en hart zijn en verdraagzaam, zooals Willem-Vader het wenschte.

Dit diepe besef blijft onder het vaak wild gerucht der dagen onaantastbaar.

En daarvoor danken wij, uit het diepst van ons hart, hier en in de Indiën en overal waar Nederlanders leven onder de dierbare kleuren van onze vlag den „Vader des Vaderlands".

Zoo moge het blijven zoolang ons volk sterk en zelfbewust zijn plaats onder de zon op aarde mag behouden.

De ijzeren krans, gesmeed door den edelsmid Zwollo, die aan het hek van het Zwijger-standbeeld op het Plein in Den Haag op 22 April j.l. werd bevestigd.

Jaarverslag.

Afdeeling 's Gravenhage.

Verslag over het jaar 1932.

Bestuur.

In de jaarlijksche Algemeene Vergadering van 30 Januari 1932 werd de verkiezing van den heer H. J. Schmidt, die in de Bestuursvergadering van 10 October 1931 reeds onder nadere goedkeuring als Bestuurslid gekozen was, bekrachtigd. Voorts werden voor het jaar 1932 van het Bestuur de periodiek aftredende leden, de Heeren F. van Peski als Voorzitter, L. A. Bakhuis als Onder-Voorzitter en Mevrouw E. van Assen-Sol als Lid, door de Algemeene Vergadering met algemeene stemmen herkozen. In dit vereenigingsjaar is de Heer Bakhuis door zijn overlijden op 25 Mei, ons ontvallen en werd de Heer C. J. Feith in de Bestuursvergadering van 8 October aangezocht de functie van Onder-Voorzitter te willen bekleeden. Genoemde Heer heeft zich die keuze laten welgevallen en werd hij door het Bestuur, onder nadere goedkeuring van de eerstvolgende Algemeene Vergadering der Afdeeling, als zoodanig gekozen. Het Bestuur is dus samengesteld als volgt:

F. VAN PESKI, Voorzitter.
C. J. FEITH, Onder-voorzitter (zie boven)
J. C. BAUDOIN, Secretaris-penningm.
Dr. H. D. BENJAMINS.
Jhr. Mr. J. M. M. VAN ASCH VAN WYCK.
H. J. SCHMIDT.
Mevr. G. T. J. VAN AALST—Koopman.
Mevr. E. VAN ASSEN—Sol.

Mevrouw G. T. J. van Aalst—Koopman heeft inmiddels te kennen gegeven, dat zij bij haar beurt van aftreden in 1933, zich niet herkiesbaar stelt.

Leden.

Op 31 December 1931 bedroeg het ledental		1339
Voor 1932 zijn afgevallen aan leden:		
wegens bedanken	343	
„ overlijden	25	
„ vertrek naar elders	45	413
		926
In 1932 zijn bijgekomen:		
aan nieuwe leden	45	
„ leden van elders overgekomen	55	100

dus bedraagt het ledental op 31 December 1932 .. 1026, zijnde een vermindering van 313 leden.

Statuten.

Deze ondergingen geen verandering.

Buitengewoon Alg. Vergaderingen

hadden niet plaats.

Verificatie-Commissie.

De Heeren G. W. Erfmann en J. E. Bylo bleven zitting nemen als leden der Verificatie-Commissie, terwijl tot plaasvervangende leden werden benoemd de Heeren G. Nypels en M. J. Lusing.

Laatstgenoemde is in den loop van dit vereenigingsjaar overleden. Zijn nagedachtenis zal bij de Afdeeling in eere blijven.

Jaarlijksche Alg. Vergadering van de Vereeniging.

Als afgevaardigde voor de Jaarlijksche Alg. Vergadering der Vereeniging op 25 Juni 1932 werd Mevrouw E. van Assen—Sol aangewezen en Mevrouw G. T. J. van Aalst—Koopman als plaatsvervangster, bij welke algemeene vergadering, gehouden op de Indische Tentoonstelling in het Westbroekpark te Scheveningen door de Afdeeling als gastvrouw, aan de hoofdbestuursleden en afgevaardigden der verschillende Afdeelingen, aldaar een warme lunch werd aangeboden.

Lezingen.

Evenals vorige jaren trachtte het Bestuur door het doen houden van lezingen, bioscoopvertooningen, enz., de belangstelling voor onze Afdeeling op te wekken.

Op 12 Januari werd in samenwerking met het Kon. Nederl. Aardrijkskundig Genootschap, in het Gebouw Excelsior een voordracht met film en lichtbeelden gehouden door den Heer P. M. van Riel over „De Snellius-Expeditie".

Op 27 Januari werd in samenwerking met het Alg. Nederl. Verbond en de Pullman-Club, in den Dierentuin de film „Tropisch Toerisme" vertoond.

Op 15, 16, 17 en 18 Februari werden de leden door het City-Theater in de gelegenheid gesteld de vertooning van de Bali-film: „De Kris", aldaar tegen gereduceerde prijzen bij te wonen.

Op 18 Maart werd in samenwerking met het Koloniaal Instituut, in den Dierentuin een vertooning van de Celebesfilm gegeven.

Op 22 April hield de Heer Th. van Erp in het Gebouw Excelsior een lezing met lichtbeelden over den Boroboedoer.

Op 27 October werd in het Gebouw Excelsior door Ir. E. F. Suringar een voordracht gehouden over: „Curaçao en een Bezoek aan de Olievelden van Venezuela.

Op 30 November hield Mevrouw Anna Klaasen een zangvoordrachtavond, begeleid aan den vleugel door Mevrouw Jeane Koning—Couterier, in het Gebouw Excelsior.

Wanneer wij dit verslag schrijven, is dit met een gevoel van weemoed. Een van de meelevendste en werkzaamste onzer bestuursleden is ons ontvallen, n.l. de Heer L. A. Bakhuis, die van de oprichting onzer Vereeniging tot aan zijn dood deze functie heeft waargenomen. Ook andere leden verwisselden het tijdelijke met het eeuwige. Hun nagedachtenis zal bij ons in eere blijven.

De crisis, welke zich in het afgeloopen jaar zoozeer heeft verscherpt, heeft ook de Koninklijke Vereeniging „Oost en West" niet gespaard. Wij leven in een tijdperk, waarvan de toekomst zoo onzeker is, dat velen zich afvragen wat deze brengen zal. De depressie, die thans de wereld en ook ons land drukt en waardoor alle takken van bedrijf getroffen worden en waaronder vele onzer leden gebukt gaan, heeft zich ook eenigermate afgeteekend in het ledental onzer Afdeeling, dat in het afgeloopen jaar met ruim 300 is verminderd.

Het is te betreuren, dat vele leden onder den invloed der tijdsomstandigheden voor het lidmaatschap hebben moeten bedanken. Het aantal nieuwe leden was geringer dan in voorgaande jaren, waardoor de inkomsten ten achter gebleven zijn bij het afgeloopen jaar. Dit laatste is echter niet zoo verontrustend, daar de financieele positie nog sterk genoeg is.

De tijdsomstandigheden in aanmerking nemende, kunnen wij dan ook omtrent de resultaten niet ontevreden zijn. Mogen wij in staat zijn met vertrouwen de toekomst tegemoet te gaan. Ongetwijfeld is er geen plaats voor ongegrond optimisme; niemand zal ontkennen dat groote moeilijkheden ons nog wachten, maar evenmin is er reden om zich aan pessimisme over te geven. Wij hopen, dat allen eendrachtig zullen samenwerken aan het doel, hetwelk ons tezamen bindt.

Aan het einde van dit verslag past weder een woord van dank aan allen, die van hun sympathie en directe medewerking blijk hebben gegeven, terwijl een woord van opwekking tot allen om ons streven te steunen, het slot van dit overzicht moge zijn.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Den Haag, 31 December 1932.

Atjeh-Blocnote.

In Gilles Graafland (jhr. G. J. W. C. H. Graafland), de derde Commandant van het corps Maréchaussée, of zooals het toenmaals heette Maréchaussée-te-voet, heeft dit corps een zijner meest eminente aanvaarders gehad, die het maakte tot een eerste klasse vechtcorps, bestaande uitsluitend uit mannetjesputters.

Bekend is de inaugurale rede van Graafland, waarin, hetgeen men zijn militaire geloofsbelijdenis zou kunnen noemen, tot uitdrukking komt. De troep zou voor het eerst onder zijn commando uitrukken ter uitvoering van een uitermate lastige en zeer gevaarlijke opdracht. O.a. sprak hij toen de gedenkwaardige woorden:

„De vijand steunt op zijn uit loopgraven en verschansingen af te geven vuur. Wanneer gij U daarom slechts niet bekommert en hem stoutmoedig met den klewang te lijf gaat, nergens stelling neemt, maar als vastbesloten op hem aanrent, zonder uwe karabijnen te gebruiken, dan zult gij de trompen hunner geweren hoe langer hoe hooger zien gaan en de kogels telkens hooger over U heen hooren fluiten.

Maar dan mag er ook geen oogenblik aarzeling zijn in den aanval. Gij moet attaqueeren in lange, dunne liniën en er aan denken, dat, zoo gij veel verliezen lijdt, dit uw eigen schuld is, omdat gij dan niet snel genoeg gestormd en mischien te dicht naast elkaar geloopen hebt. Indien gij op elkander aansluit, beschouw ik zulks als een teeken van lafheid. Zoodra ik „Maréchaussée" roep, moet gij dien kreet luide herhalen, met den klewang over het hoofd zwaaien en als dollen op de Atjehers instormen. Gij moogt U niet bekommeren over hen, die vallen; want daarvoor zal de reserve zorgen: indien gij slechts altoos naar den vijand toe de beweging voortzet. Wie schiet zonder vergunning van den luitenant zal worden gestraft. Alles moet geschieden met den klewang. De Atjehers moeten vandaag bang worden voor Uw klewangs. En zoo gij met den klewang alléén vecht, zal ik tevreden zijn. *Maar trotsch zal ik zijn, indien gij mij de bewijzen kunt geven van Uw vijanden met de handen te hebben aangegrepen en gedood.* (cursiveering van mij. Mc.) De ware moedige durft ook zonder wapen zijn vijand aan.

Ik reken er op dat ik vanavond rapport ontvang van tallooze gedoode vijanden, want dan weet ik, dat gijlieden weinig verliezen zult hebben geleden" enz.: (I.M.T. 1902 blz. 301 e.v.)

Inderdaad hebben toen verscheidene maréchaussées hunne wapenen opgestoken en den vijand met de bloote handen aangegrepen.

Het is in de periode-Graafland, dat de maxime ontstond: „De kogel liegt; het blanke wapen spreekt de waarheid", Behalve met karabijn en klewang (naar keuze(was de Maréchaussée in dien tijd nog bewapend met een kapmes en een kris (eveneens naar keuze).

Op zich zelve beschouwd ging Graafland te ver in zijn verheerlijking van de beteekenis van het blanke wapen in den strijd. Men dient echter zijn uitspraken te beoordeelen in het kader van dien tijd. De practijk heeft uitgewezen, dat zijn beginselen inderdaad alleenzaligmakend waren.

Want het beruchte stelsel der geconcentreerde linie, uitvloeisel van een politiek, die gebaseerd was op den eisch van bezuiniging, had de krijgsmacht op Atjeh gemaakt tot een inerte massa, een instrument, dat tegen het trotsche, vrijheidlievende en fanatieke Atjehsche volk ten eenenmale onbruikbaar was. De troepenmacht door haar lijdelijkheid van alle energie en veerkracht beroofd, was gedemoraliseerd, het optreden van den vijand werd al driester. Het kwam er toen allereerst op aan door een grenzenlooze stoutmoedigheid het vertrouwen in eigen kracht te herwinnen, een voorbeeld te stellen aan het leger om het uit zijn moreele depressie op te heffen en „to put the fear of God" in den Atjeher. Men zal moeten toegeven, dat deze toeleg volkomen gelukt is.

Algemeen wordt aangenomen, dat de toenmalige djaksa te Koeta Radja de persoon is geweest, die den weg aangaf om uit de impasse te geraken, waarin het leger door de vermaledijde geconcentreerde linie was gekomen.

Hij immers adviseerde om „een aantal militairen uit te kiezen, die genoeg persoonlijken moed bezaten om den vijand in het wit van de oogen te durven zien, die genoeg zelfvertrouwen bezaten om zich niet angstvallig vast te klemmen aan hun geweer, doch den vijand met het blanke wapen te lijf durfden te gaan, deze mannen op dezelfde wijze te bewapenen als de verzetslieden en hen in mobiele detachementen in te deelen. Deze detachementen moesten dan den Atjeher gaan opzoeken, instede van hem af te wachten". (Overzicht van de geschiedenis van het korps Maréchaussée op Atjeh tot en met 1913).

Waar de kapitein J. B. van Heutsz in dien tijd Chef van den staf te Atjeh was, de man, die Napoleon's woord ten aanzien van den Oosterling „Obéir c'est pour eux craindre" tot het zijne had gemaakt, kon het niet anders of bedoeld voorstel viel in goede aarde.

Het heeft immer bevreemd, „dat de conceptie van het middel, dat in Atjeh tot zulk een groot succes zou leiden, moest ontstaan in het brein van een Inlandsch burgerambtenaar" (vorengenoemd Overzicht).

Op deze plaats moge er echter op gewezen worden, dat eigenlijk niet de toenmalige djaksa te Koeta-Radja, doch de oude veldheer luitenant-generaal J. van Swieten, opperbevelhebber en Civiel Regeeringscommissaris bij de tweede expeditie tegen het Rijk van Atjeh, de geestelijke vader is van het denkbeeld van een optreden tegen den Atjehschen vijand als later door de Maréchaussée geschiedde. Immers in zijn „Nota voor Kolonel Pel" gedagteekend (Legerkamp te Penajoeng) den 22en April 1874 staat het idée in zijn grondtrekken uitgewerkt.

Tot staving onzer bewering halen wij het volgende uit die Nota aan:

„Indien ik Kota Radja te verdedigen had, zou ik de verdediging zoo actief mogelijk trachten te maken, d.i., ik zou het omliggende terrein in de dadelijke nabijheid der vestiging zoo zuiver mogelijk houden. Dit kan geschieden door den omtrek veel en gestadig te onderzoeken. Doch de patrouilles, die thans dagelijks uitgaan, zijn voor dat oogmerk te sterk en niet talrijk genoeg. Zij behooren minstens tot op een vierde van de tegenwoordige sterkte teruggebracht en allengs nog minder sterk gemaakt te worden. Men kan er dan elken dag een grooter getal en op onbepaalde uren uitzenden, waardoor de omtrek meermalen elken dag onderzocht en het voordeel verkregen wordt, dat de soldaat meer vertrouwen op eigen doorzicht bekomt en meer op eigen kracht leert steunen.

Ik zou derhalve aan patrouilles van een klein getal manschappen, onder bevel van een onderofficier of korporaal, de voorkeur geven. Hun oogmerk is, te weten wat er in den omtrek omgaat, dien van vijandelijke stroopers te zuiveren, hem veilig te houden en tijdig maatregelen te kunnen nemen tegen het opwerpen van nieuwe versterkingen in de nabijheid of tegen het nauwer insluiten onzer stelling. Daarvoor zijn vele, kleine patrouilles voldoende en nuttiger dan weinig groote, enz.

Voorts: „Wij weten, dat de vijand zich in het open veld nimmer in groote getalen vertoont. Waarom zal men dan groote patrouilles zenden, die niet dikwerf herhaald kunnen worden en den troep spoediger vermoeien?

Het verdient aanbeveling, te onderzoeken, welke partij te trekken is van zoogenaamde kozakkenposten, die nu eens geplaatst, dan weder ingetrokken worden, niet permanent zijn, den vijand in het onzekere laten omtrent den aard onzer waakzaamheid en hem beletten contra-maatregelen te nemen. Men moet tegen hem in den volsten zin des woords den kleinen oorlog toepassen. Deze posten werken als hinderlagen, maken onze soldaten moediger en ondernemender en den vijand angstvalliger".

Men ziet, gulden woorden, welke in later tijd, tot eigen schade en schande, blijkbaar in het vergeetboekje zijn geraakt.

MERAC.

(Deli Crt. 27/1 '33.)

Luxueus Tosari in verval.

Een medewerker van de Java-Bode schrijft:

Zoo er één lustoord is op Java, waarvan de faam wijd en zijd uitgaat, waarvan wij als kinderen op de Hollandsche scholen al leerden en waar men toch geweest moest zijn om mee te kunnen geuren, dan was het toch wel Tosari, met zijn hoog liggende en bekende hotels. Maar de laatste jaren lokte de Tengger tevergeefs en tijdens de jongste Kerstweek — anders een verzamelpunt voor de haute volée en wat er voor wil door gaan — zat er een kuchende Japanner, plus eèn juffrouw met een gecheriseerd hondje.

Dat het in Tosari mis moest gaan, men vreesde het. Tosari met de luxe en den lucullischen roem.

Eerst dan ging het Grand Hotel Sanatorium er onder door. Voor nog geen drie kwart ton, waarvan slechts een klein gedeelte contant, ging dat enorme complex aan de meest biedenden. Inclusief alles, en alles.

Nu is het Bromo-hotel aan de beurt. De oud-directeur, dr. Schut, had nog een hypotheek gevestigd op hotel, paviljoens, doktershuis, tennisbanen etc. De bieders zijn laag gestemd en de eventueele koopsom bedraagt nog niet de helft van de hypotheek, alleen al, om van de aandeelhouders maar niet te spreken; die kunnen hun bezit wel bij de oude kranten leggen. Voor een 17 à 20 duizend gulden zal dit hotel dezer dagen „onder den hamer" doorgaan.

Dan is er nog Karia. Men tracht daar althans nog eenig exploitatie-geld bijeen te halen, zoodat men goedkoope huisvesting biedt aan wachtgelders en ontslagenen.

Tosari luxueus en in trek, chic en duur, es war eindmal!

Berichten uit Indië van een eeuw geleden.

Uit de Javasche Courant van 27 en 30 April 1833.

Vendu-Departement

op Maandag, den 29en April 1833.

Voor het negotiehuis van Douglas MacKenzy en Co. op de Groote Rivier, van aardewerk, porcelein, slooten, madera op vaten en in bottels, engelsch bier en bordeaux wijn op vaten en in bottels, chineesche goederen, europeesche zakdoeken en spreijen, zijde, fluweel, satyn en andere goederen meer.

Liefhebbery Tooneel
te Weltevreden
onder de zinspreuk
Ut des int vires tamen est landanda volusdas.

De ondergeteekende nieuw benoemde leden voor de Directie, gedurende het thans ingaande tiende Tooneeljaar, gaarne hunne beste pogingen willende aanwenden ter instandhouding van het Liefhebbery-Tooneel, en diens volgens met de werkende Leden overeengekomen zijnde, tot het geven van twaalf representatiën, hebben de eer, het Tooneelminnend publiek, bij deze, ter kennis te brengen, dat zullen worden rondgezonden, inteekenlysten, in het volle vertrouwen, dat alle begunstigers en beschermers van het Liefhebbery-Tooneel niet ongenegen zullen zijn om zich daarbij op nieuw voor het lidmaatschap te verbinden, en alzoo gezamenlijk met de Directie en werkende leden bij te dragen, ter voortzetting van voorgenomen Tooneelvertooningen.

De prijs der inteekeningen is bepaald:

Voor een heer op	*f 5,—*
„ „ dame	*„ 3,—*
„ „ officier beneden den rang van kapitein	*„ 3,—*
„ „ vreemdeling	*„ 5,—*
„ „ kind beneden de twaalf jaar	*„ 2,—*

De bewijzen van toegang zullen voor elke representatie, tegen dadelijke betaling, worden afgegeven; wordende hierby verder bepaald, dat niemand, ingezeten van de hoofdplaats zynde, en niet ingeteekend hebbende, zal worden toegelaten.

De Directie voornoemd,
MERKUS, President.
HAGEMAN, Vice-president.
TROMP,
HEIJLIGERS,
VAN TEULEM,
P. A. BIK,
GIJSING,
C. A. G. ROMSWINCKEL, } *Directeuren.*
VAN WOELDEREN, Secretaris.

Batavia, den 25en April 1833.

Van Week tot Week.

Van Vrijdag 14 tot Donderdag 20 April.

Op Maandag 17 April, den 2den Paaschdag, werd te Delft door het nationale volksdeel een indrukwekkende hulde gebracht aan de nagedachtenis van den grooten grondlegger van ons Volksbestaan, Prins Willem van Oranje.

Het uitvoerend comité van Ned.-Ind. ter viering van het vierde eeuwfeest van de geboorte van Willem de Zwijger deelt mede, dat thans de gelden voor het aanmaken van een drietal oranjeramen, waarvan twee te schenken door Ned.-Indië, bijeen zijn. Er waren in 35 plaatsen comité's gevormd.

De deelneming van de zijde der Inheemsche en andere bevolkingsgroepen is sterk tot uitdrukking gekomen bij de algemeene geldinzamelingen. Het totaal hiervan beliep op 9 April circa *f* 28.000.

Het comité overweegt de samenstelling van een verslag van de feestelijkheden in Ned.-Indië, waarvan een exemplaar door bemiddeling van den G.-G. aan H.M. de Koningin zal worden aangeboden.

Bij de ingekomen stukken van het C. v. G. bevond zich een schrijven van de regeering, waarin werd medegedeeld, dat aan de in de motie-Mochtar c.s. vervatte wensch om de vervanging van de veldpolitie door militairen achterwege te laten, geen gevolg kan worden gegeven.

Tot Burgemeester van Batavia is benoemd Ir. E. A. Voorneman, burgemeester van Malang.

Volgens de nadere beschouwingen over de voorloopige begrootingscijfers voor 1934 worden de ontvangsten voor 1934 voorloopig geschat op *f*310.000.000, waaronder *f* 30.000.000 afkomstig van nieuwe heffingen. Het tekort wordt voorloopig geraamd op *f* 120.000.000.

Men hoopt dit tekort nog tot *f* 60.000.000 terug te brengen.

In studie is de samensmelting van de crisis- en inkomstenbelasting, waarbij het totale tarief opnieuw in beschouwing zal worden genomen en eenigszins naar boven zal worden afgerond.

De Reg. heeft aan den Volksraad een aanvullende memorie van toelichting aangeboden inzake de beperking en de regeling van den rijstinvoer.

In verband met de suikerrestrictie zou in het oogstjaar 1931 17.000 ton rijst aan de westmoessonproductie door het vrijkomend suikerareaal kunnen worden opgeleverd, in 1932 127.000, 1933 312.000 en 1934 262.000 ton.

Hierdoor is het niet onmogelijk dat Java en Madoera in de jaren 1933/1934 in de eigen behoefte aan rijst zal kunnen voorzien. (Als wanneer de economen het begrip „overbevolking" weder zullen moeten herzien.)

In het feit, dat gevreesd wordt voor vorming van stijgende immobiele voorraden in het binnenland tengevolge van overstrooming met goedkoope buitenlandsche rijst, put de Regeering het voornaamste argument tot bescherming van de binnenlandsche rijstmarkt.

In de buitengewesten zal de beperking van den invoer van rijst niet overal gelijkelijk kunnen worden ingevoerd.

Tot den 13den zijn licenties uitgegeven voor ruim 45.000 ton voor den invoer van rijst ter Sumatra's Oostkust. Hierdoor wordt de behoefte voor vijf maanden gedekt.

*Het rijstinvoerverbod stimuleerde de rijstprijzen waar*door de proef met de inning van belasting in natura ,welke thans in het Cheribonsche gaande is, geen succes heeft. Daarentegen komt de achterstallige landrente in geld vlotter binnen.

Op een audiëntie, door den G.-G. verleend aan den heer Yamanata, directeur van de Mitsui Bushan Kaisha Ltd., vergezeld van den heer Mitarai, vonden algemeene besprekingen plaats over de houtconcessies op Borneo.

De heer Gardiner van het Luchtvaartbureau der Australische reg. kwam met een Mothtoestel uit Singapore over Palembang te Batavia. Het doel van zijn tocht was de inspectie van de Indische route, met het oog op de opening van een luchtpostdienst Engeland—Australië.

De P. P. B. B. nam een motie aan, waarin de rede van den heer Soetardjo wordt goedgekeurd en aan de vertegenwoordigers van deze organisatie in den Volksraad vol mandaat wordt gegeven en volle vertrouwen in alle aangelegenheden toegezegd. (Ambtenarenbonden behooren in 's lands en hun eigen belang politiekloos te zijn.)

De bodemkundige exploratie van Nieuw-Guinea is beëindigd. De expeditie keerde naar Java terug. De bodemkundige, de heer F. A. Wentholt, verklaarde dat de resultaten eerst bepaald kunnen worden na het onderzoek van de grondmonsters.

De Reg. heeft ingestemd met de plantplannen zooals die door den heer B. H. Paerels, hfd v. „Landbouw", na overleg met de N. I. V. A. S. zijn opgesteld, waardoor dit jaar een totale aanplant van 35,218 H.A. in den grond zal worden gebracht.

De commandant v. h. Leger des Heils in Indië diende bij de regeering een verzoek in voor het verrichten van arbeid onder de leprozen op Bali. In verband met de formeele noodzakelijkheid vroeg en verkreeg het L. d. H. toelating zijner 200 officieren.

De Off. v. Just. en de hr. Reens, teekenden onderscheidinglijk revisie aan en ging in hooger beroep tegen het vonnis van den R. v. J. waarbij de hr. R. tot 14 dagen gevangenisstraf met aftrek van de (14 dagen) voorloopige hechtenis werd veroordeeld. De hr. Vrijburg berustte bij zijn *f* 100 boete.

Naar verluidt is de waarde van den invoer in het Gouv. Sumatra's Oostkust in acht maanden tijds tot de helft verminderd. In 1932 bedroeg de waarde van den invoer meer dan vijf millioen gulden per maand, welk bedrag in Februari 1933 tot 2½ millioen was teruggeloopen.

Tijdens de feestdagen werden in verschillende plaatsen congressen gehouden.

Zoo te Malang dat van het Ind. Eur. Verb. 63 Afdeelingen, vertegenwoordigend 9000 leden, zonden afgevaardigden.

De voorz. de heer De Hoog, hield een rede, waarin o.a. werd behandeld de verhouding tot de reg., de salarisherziening, de verhouding tot andere partijen en den inwendigen toestand.

Op het congres van Chung Hwa Hui werd de wenschelijkheid betoogd van de oprichting van een China-Instituut, waarin de in Indië gevestigde Chineezen van gedachten zullen kunnen wisselen over cultuur en wetenschap.

De conferentie van den Perserikatan Pengawai Bestuur Boemipoetra (Vereeniging van ambtenaren bij het Inh. B. B.) besloot tot instelling van een commissie die het nieuwe B. B. L. zal bestudeeren ter voorbereiding van de formuleering van voorstellen aan de regeering.

Te Soerabaja werd in de Nayang-sociëteit een openbare receptie gehouden door de Partai Indonesia. Er waren 34 vertegenwoordigers van buitenafdeelingen aanwezig. De redevoering van ir. Soekarno werd door de politie stopgezet.

Het tweede congres van de P. B. I. is gisteravond te Solo ingezet met een fakkeloptocht. 4000 deelnemers begaven zich van Kartopoeran naar de societeit Habiprojo, waarna in genoemde societeit een openlucht-receptie werd gehouden.

De Soesochoenan van Soerakarta stond de wirong af, welke werd uitgevoerd door zijn eigen kleinzoon, met medewerking van kratonambtenaren.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

In dit nummer blijft deze rubriek achterwege.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Eenheid of versplintering?

Naar aanleiding van het bericht dat 53 partijen en groepen in *Holland* candidatenlijsten inleverden voor de a.s. verkiezingen voor de Tweede Kamer, vraagt de *Deli Crt.* (17/3) wat er van een volk en een land terecht moet komen, dat in den politieken strijd dusdanig in zich zelf verdeeld is? Onze historische noch onze nationale traditie, ja zelfs de economische nood brengt ons niet meer bijeen. De oorzaken zijn *h.i.:* Onze separatistische aanleg, ons historisch provincialisme, dat we zelfs naar *Indië* meedragen, maar vooral ook: ons materieel welvaren, niet getemperd door een diepere levensaanschouwing die ons onze afhankelijkheid leert beseffen. Ofschoon niet heelemaal juist in onderdeelen, kan men toch naar groote lijnen zeggen, dat het ons Nederlanders in de verloopen tientallen van jaren te goed gegaan is. Op dien vetten bodem bloeit zoo gemakkelijk de splijtzwam op, die ons volk nu in zijn verstikkende boei gevangen houdt. Wij mogen diep-overtuigd zijn van de noodzaak van de vreedzame oplossing van geschillen, wij mogen dat „stalend bad van bloed en ijzer" dat oorlog heet, dan al verfoeien, het kan en het behoeft niet ontkend, dat de volken, die dit ontzettend gebeuren over zich heen hebben voelen voltrekken, daarvan naast de groote ellende toch ook gunstige invloeden hebben ondervonden. Er zijn echter andere middelen om volken uit hun inertie op te heffen. Een van die middelen is leeren *dienen.* Zijn land en volk dienen, niet in de eerste plaats in den militairen maar in den economischen en cultureelen wedstrijd, die ook zonder oorlog zoo veelzijdig is en stalend en ontwikkelend tevens. Men behoeft slechts de bemanningen van onze groote zeesleepbooten en van onze reddingsbooten te kennen, degenen die bij vliegend stormweer en levensgevaar uittrekken, zonder woorden, zonder misbaar; men moet onze vliegeniers maar gadeslaan bij slechte weersgesteldheid, men moet maar zien hoe het Nederlandsche volkskarakter zich in tegenslag ontplooien kan, om te weten dat er strijd genoeg is en gelegenheid genoeg om te dienen, als de nood aan den man komt. Ons volk moet in zijn breedste lagen dit alles eens weer ten volle leeren beseffen. Maar in de politiek hebben vette baantjes, algemeen en evenredig kiesrecht, stemplicht daarbij, elke gelegenheid tot zuivere krachtmeting en resultaten van inspanning, doen verloren gaan. Na deze verkiezingen zal er iets moeten gebeuren om Holland weer in het spoor te brengen. Men zal *o.a.* weer moeten komen tot een Tweede en Eerste Kamer, waarin de besten uit den Lande, als vroeger, weer zitting willen nemen en hun gansche persoonlijkheid willen geven voor land en volk. Niet om gewin, maar voor een sobere vergoeding van enkele kosten. Dat kan de man uit het volk ook doen. Men zal ook moeten komen tot afschaffing van den *stemplicht*, die de onverschilligen ook dwingt om deel te nemen aan eene verkiezing, waarvoor zij zich niet interesseeren. Ook tot afschaffing of wijziging van het *evenredig* kiesrecht, eventueel ook van het *algemeen* kiesrecht. We moeten eens weer leeren in te zien dat het geven van leiding, het wijzen van den weg, het geven van het voorbeeld, in één woord het „heerschen" over de goedwillende, maar kinderlijke en gemakkelijk te bewerken massa, niet alleen niets verkeerds maar iets edels kan zijn. Mits de heerscher gedreven wordt door de beste aller eigenschappen, den wil om anderen te dienen tot *hun* heil. De *Democratie* is ook iets edels als zij uiting is van een diep-innerlijke overtuiging van de gelijkheid in wezen van alle menschen en van de afwezigheid van eigen superioriteitsgevoel; als zij zichzelf wat mensch-zijn betreft, weet gelijk te stellen met den geringsten onzer medemenschen. Maar de Nederlandsche democratie is de autocratie. Als de verkiezingen geen uitkomst brengen, als de politiek op dezelfde wijze voortgaat, dan loopt Nederland groot gevaar in dezen economischen baaierd door de golven overspoeld te worden. Met zijn 53 politieke groepen en partijen. En dan verdient het niet anders!

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (16/3 „Wij vallen uit elkaar", *Prof. R. Casimir), De Java-Bode* (21/3 „Wat doet Indië?" *Z.)* en het *Soer. Hbl.* (15 en 18/3, 2de bl. „Interkoloniale samenwerking").

Kinderen uit Indië en het M. O. in Holland.

Naar het *„Alg. Ind. Dgbl."* meldt heeft de Dir. der H. B. S. te *Bandoeng*, de heer *Gisolf*, op een ouderavond den ouders aangeraden hun kinderen niet naar de Gemeente H. B. Scholen te Den Haag te zenden, wegens de houding van een deel der leeraren jegens de kinderen uit Indië. Spr. beval de H. B. Scholen te Amersfoort, Leiden en Haarlem en de Chr. H. B. S. te Den

Haag aan. De heer Gisolf had ter zake reeds aan den burgemeester van Den Haag geschreven, die antwoordde dat de klacht nieuw was en om concrete gegevens verzocht. Deze worden thans verzameld, waartoe de hulp van de ouders werd ingeroepen. „*Aneta*" voegt hier aan toe, dat bij navraag aan het Dep. van Onderwijs gebleken is, dat daar van het gewraakte optreden niets bekend is.

Volgens de *Deli Crt.* (25/3) wordt in het bovenstaande een onderwerp aangesneden, dat voor de Europeesche bevolking in *Indië* van zeer groot belang is. De aansluiting tusschen het Indische en Hollandsche onderwijs is onvoldoende. Als eerste eisch van ons duur M. O. in Indië en in Holland mag gesteld worden, dat er zooveel samenwerking en aansluiting is tusschen de onderwijsstelsels, dat middelmatige leerlingen den overgang kunnen doorstaan. Wanneer men echter ziet, wat er aan de aansluiting tusschen de Hollandsche M. O.-inrichtingen onderling ontbreekt en welk een versnippering en geldverknoeierij er bestaat ten aanzien van de gebruikte leerboeken, dan kan men van aansluiting met het Indische onderwijs maar heel wei nig verwachten. Reeds 25 jaren en meer schrijft bijna elke M.O.-leeraar zijn eigen leerboeken, die hij op zijn school gebruikt wil zien, met het gevolg, dat de leerboeken duur blijven omdat er geen oplaag van valt te drukken en bij verhuizing en overplaatsing de leerlingen daarvan de dupe worden; daarbij komt nog de kwestie van de vele nieuwe drukken. Laten — zoo besluit de *D. C.* — de ouders in Indië, die kinderen in Holland op M. O.-scholen hebben, nu eens het voorbeeld geven door adhaesie te betuigen aan den heer Gisolf te Bandoeng, die de kat de bel aanbond, om gezamenlijk aan te dringen bij het Dep. van Onderwijs, dat van Koloniën en bij de Nederlandsche Regeering, dat ook met de belangen der Indische ouders bij het onderwijs in Holland eenigermate rekening wordt gehouden. Vooral ook in Den Haag, dat toch voor een kwart en meer drijft op de aanwezigheid daar van die Indische ouders. Onder de oud-Indischgasten in Holland zijn voldoende tolken en helpers te vinden, om deze actie in Holland voort te zetten. Waar is het wachten dan op?

De Java-Bode (23/3 „Ind. kinderen") kan hieraan toevoegen dat het Dep. van Ond. een onderzoek zal laten instellen naar de juistheid van het protest van den heer Gisolf.

Verwaarloosd gebied.

Nu de autoweg „om de Noord" in gebruik werd genomen, is er leven en vertier gekomen in het stille land *tusschen Tjikampek en Cheribon*, in de vlakte van Indramajoe (*De Loc.* 16/3 en *De Java-Bode*, 15 en 16/3, Z.). De vlakte van *Indramajoe-West* is één onafzienbare sawah. De vroegrijpe velden zijn thans afgeoogst; voor de rijstpellerijen staan de Chineesche opkoopers met de „datjin" in de hand voor het wegen der bossen padi.... en men mag hopen dat het voorzichtig bewegen van hun slimme vingers den verkooper niet àl te veel schade doet. De rijstvelden zijn hier groot, de dorpen klein. Elders op Java zou men al die weelderige padivelden zien afgewisseld met de donkerte der vele in hoog groen wegschuilende dorpen, doch hier is alles nog meer primitief, en dunner bevolkt. Dit is het land waarvan al sinds jaren veel boos gerucht rondgaat. Het woord „Indramajoe" roept den indruk wakker aan de demonstratie van ernstige verwording op velerlei gebied; aan rechtszaken welke bewezen hoe hier door Inlandsche hoofden nog wordt gesold met den kleinen man, op wien het „soort over soort" niet als genade, doch als grofste willekeur wordt uitgeoefend. De bevolking van Indramajoe-West had, toen in het begin dezer eeuw de *particuliere landerijen* werden onteigend of afgekocht, een flink bestuur zoo noodig, om haar op te vangen en te wennen aan ontplooiing van eigen initiatief. Want men mag van die oude landheeren zeggen wat men wil, zij voerden dikwijls een patriarchaal beheer en zorgden — ook uit eigenbelang — voor den menschen die op hun land woonden. Na hun abdicatie moest Kromo voor zichzelf zorgen, en men moet eens zien wat daarvan in die contrijen is terecht gekomen. Thans is in Indramajoe-West bijna 50 % der sawahs in handen van Chineezen en Arabieren. Soms staan die gronden op naam van eene njai, „anak mas" of bediende, die stevig is vastgelegd met obligaties van 40 tot 50 %! De *Java-Bode*: Het „idjon"-systeem wordt door de geldschieters op ruime schaal toegepast: het leenen van geld op den komenden oogst, waarbij de padi op een uiterst lagen prijs wordt geschat. Soms werd een picol padi gevalueerd op één derde van den prijs, en maakte de geldschieter eene rente, gelijkstaande met 600 % 's jaars! Vooral Chineezen passen dit „idjon" toe, en het ligt voor de hand dat zij tegen ieder kunnen concurreeren. De bevolking is spilziek en zit tot over de ooren in de schuld; dit gansche gebied is „overcrediteerd": *De Volkscredietbank*...... met haar achterstand van bijna *f* 400.000 medio 1932, de desabanken, de loemboengs-desa, de Chineesche, Arabische en Europeesche geldschieters, de pasar- en warongleenbankjes van particulieren. Vermoedelijk vindt men geen tweede gebied in Indië waar ook door Europeanen zoo aan het uitzetten van geld wordt gedaan; ook de einde 1931 afgetreden administrateur der Volksbank heeft in zijn eigen vroeger ressort een particulier bankje geopend. In dit gebied zou Volkscrediet een zegen kunnen zijn, indien het zich had aangepast aan de behoefte, en onder goede contrôle had gewerkt.

Reclasseeringsdwaasheid.

De Java-Bode (20/3, Z.) kan zich wederom niet vereenigen met den geest, welke tot uiting kwam in het jaarrapport van de „Reclasseeringsver. West-Java", kortweg: de *R. W. J.* Het relaas zegt o.m., na te hebben gewezen op de toenemende *werkloosheid*: „De jeugdcriminaliteit neemt daardoor toe en wordt meer en meer een probleem. Het probleem is in het huidige stadium bij uitstek een stadsprobleem. In de dessa glijdt de jeugd nog vrij zorgeloos door het leven heen". Over de „*observatie en landbouwkolonie*" zegt het verslag: „Deze instelling neemt de rijpere stadsjeugd uit Batavia en omstreken, die met de Justitie in aanraking is gekomen — indien dit noodig blijkt — in verpleging, teneinde o.m. den rechter over den aard en het karakter van betrokken delinquenten te kunnen voorlichten. Van het totaal op de kolonie in verpleging zijnde jongens (een 40-tal), bleek 40 % crisis-slachtoffer te zijn". Een andere passage: „Met lof kan worden gewag gemaakt van de bekende *cursussen in machineschrijven, automobiel-techniek*, enz., waarmede onder leiding van den Werkloosheidscommissaris hier en in andere grootere plaatsen, ongeveer een jaar geleden begonnen is en die met zeer veel succes werken, doch de jongelieden, die hier een opleiding van eenige maanden krijgen, moeten en zekere *schoolontwikkeling* (b.v. een paar klassen M. U. L. O.) hebben, terwijl het aantal dat deze cursussen kan bezoeken, toch nog altijd gering is in vergelijking met het totaal aantal jongelieden, dat elk jaar door de scholen wordt afgeleverd, zonder werk te kunnen vinden. Zij worden helaas daardoor gedwongen om hun heil op straat te zoeken, waar zij uit verveling tot baldadigheid en dikwijls uit armoe tot allerlei ongerechtigheden overgaan, waardoor zij met Justitie en politie in aanraking kunnen komen". N. h. o. van Z. zijn de lessen der laatste decennia, van *overdreven en kostbare opvoering van het onderwijs*, aan de R. W. J. voorbijgegaan, waar de simpele technische cursussen ongeschikt geacht worden voor jeugdige misdadigers, die geen twee jaren Mulo hebben. Het verslag vervolgt: „De Kali Kroekoet, die de Oostelijke grens vormt van het 18 bouw groote R. W. J.-terrein, stelt de jongelui in staat, *de zwemsport* te beoefenen, terwijl ten slotte de avond-uren worden doorgebracht met het lezen van goede boeken, tijdschriften, enz. en voorts met teekenen, *musiceeren* en *tooneelspelen*". Dit is een harde tijd — zoo teekent Z. hierbij aan —. Er loopen duizenden geestelijk en lichamelijk gezonde menschen rond, die niet weten hoe ze hun kinderen te eten zullen geven, en behoorlijk zullen kleeden. Menig fatsoenlijk gezin hokt 's avonds samen in goedkoop halfduister. Onder die tobbers is een zeer groot aantal respectabele mannen en vrouwen, zooals elke Staat ze graag zou willen hebben voor de vorming eener nieuwe generatie van goede burgers. Zou men niet aan hen denken? Zou men, vooral in dezen tijd, niet wat zwakken en abnormalen loslaten — al gaan ze dan ook onder — en alle, maar dan ook alle krachten concentreeren op waardevolle menschen, die dan toch van deze maatschappij de goede en gezonde kern vormen?

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De Volksbeweging.

In *Fikiran* van 24 Febr. deelde ir. Soekarno mede, dat hij van 17 tot 28 Febr. op propagandareis geweest was. De bladen bevatten verslagen van de gehouden vergaderingen, o.a. van een te Klaten waar wel 1000 menschen aanwezig geweest zouden zijn en waar de heeren Gatot en Soekarno spraken. De *Darmo Kondo* van 28 Febr. prijst zeer het verloop van de Partindo (P.I.) -vergadering in Solo en de wijze waarop ir. Soekarno voor ieder bevattelijk de zaken uiteenzette. Het blad was, met het oog op het bevel van den Proc.-Generaal, aanvankelijk tegen deze propaganda-tournee, omdat er wellicht niets dan onaangenaamheden uit zouden voortkomen. Evenwel is Solo een voorbeeld gebleken hoe het wèl kan, zonder rustverstoring en conflicten.

Volgens het program van het van 5 tot 12 Maart te Batavia te houden congres der P.S.I.I., zal een conferentie plaats hebben van het Departement voor volksvoorlichting met de onderwijzers der P.S.I.I.-scholen (Oetoesan Indonesia van 22—24 Febr.). Op de laatste openbare vergadering zullen de genomen besluiten bekend worden gemaakt en de prae-adviezen van de heeren Abikoesno Tjokrosoejoso over het agrarisch program, van Tjokroaminoto over „Cultuur dan Adat Islam" en van A. Salim over het Adatrecht, worden besproken.

Vele bladen namen deze zeer breedvoerige prae-adviezen op. De agrarische stellingen van Abikoesno luiden als volgt: In het eerste stadium, d.i. zoolang Indonesië nog een Nederlandsche kolonie is, zal van de N.-Ind. Regeering worden geëischt dat maagdelijke gronden die niet noodzakelijk voor boschreserve dienen, zoo spoedig mogelijk aan het volk worden teruggegeven; dat het uitgeven van gronden in erfpacht moet worden gestaakt; dat erfpachthouders die zich niet aan hun contract houden, de gronden ten spoedigste aan de bevolking moeten teruggeven. De Indonesiërs zullen worden aangespoord tot de oprichting van tani-bonden, gebaseerd op het collectivisme; hun wordt de raad gegeven om zich met het buitenland, b.v. Japan, in verbinding te stellen, indien zij voor dit doel niet genoeg kapitaal hebben; verder moeten zij voor den afzet van hun goederen zich rechtstreeks met het buitenland in verbinding stellen. Het tweede stadium begint, indien Indonesië onafhankelijk is geworden. Hierover zal een en ander op het congres worden bekend gemaakt.

Een correspondent van de *Soeara Oemoem* uit Atjeh wees er in het nr. van 31 Jan. op, dat hoewel er in Atjeh tal van vereenigingen bestaan, men daar toch alleen bij uiterste noodzaak tot het houden van een openbare vergadering overgaat. Zoo is Atjeh onberoerd gebleven, terwijl op andere plaatsen acties worden gevoerd tegen de wildescholen-ordonnantie. Dit is te wijten aan het feit, dat de nooden van het volk den leiders en intellectueelen niet ter oore komen, om de eenvoudige reden, dat dezen geen contact met de bevolking zoeken. Typeerend is, volgens het blad, de meening van een zeer vooraanstaanden figuur in Atjeh, die beweerde, dat hij geen contact met het volk behoeft te zoeken omdat de Inl. B.B.-ambtenaren er zijn om de toestanden onder het volk te kennen en daarover te rapporteeren.

Fikiran van 14 Jan. wijst in een beschouwing over de politieke stroomingen in de Minahassa, op den verstrekkenden invloed der van Java uitgaande nationalistische propaganda, die ook bij de inwoners van de overige eilanden gestadig meer aanhangers wint. Zoo blijkt de afd. Minahassa van de „Persatoean Minahassa" al evenzeer een vrij Indonesië voor te staan, in tegenstelling eigenlijk met wat in de statuten der organisatie als doelstelling is omschreven en wat ook het ideaal is van den heer Laoh, voorzitter van het hoofdbestuur: een Groot-Nederland. Een andere groote groep Minahassers heeft zich in de links-radicale P.I. georganiseerd. Zoo is dus de nationalistische geest van uit Java ook naar de Minahassa „overgewaaid", hetgeen men een jaar of vijf geleden onmogelijk zou hebben geacht.

Vele waren de beschouwingen over het strenge optreden van de politie tegen persuitingen en vergaderingen en talrijk de berichten daaromtrent, alsmede over de onder de Europeanen aan den dag tredende anti-Inlandsche gezindheid. *Pewarta Deli* van 22 Febr. herinnert aan haar betoog dat de muiterij op de Z.P. niets met de volksbeweging te maken heeft, hetgeen o.a. zou blijken uit het feit, dat zich Europeanen onder de muiters bevonden en waarschijnlijk ook de leiding hadden. Het blad gispt het wekken van een anti-Inlandsche stemming door verschillende Europeesche bladen, waaraan vooral Zentgraaf, Mulder en Wormser zich hebben schuldig gemaakt. Met dergelijke acties is een goede samenwerking tusschen blank en bruin niet gediend en zonder die is het bestuur van deze gewesten, zooal niet onmogelijk, dan toch zeker moeilijk. Betreurd wordt verder dat blijkens het ontslag van eenige Inheemsche krachten bij de B.P.M. uit hoofde van hun lidmaatschap van de P.I. en de K.B.I., ook die maatschappij door de „Zentgraaf-ziekte" is aangetast.

In de *Soeara Oemoem* wordt er op gewezen dat de Regeeringsverklaring over het gebeurde op de „Zeven Provinciën" de voorstellingen van het blad geheel en al dekt. Reeds bij het begin van de muiterij heeft het blad het publiek gewaarschuwd om op de waarheid niet vooruit te loopen. Men zou ons, aldus het blad, amende honorable kunnen maken, doch de toegebrachte wonde zal niet ineens

kunnen genezen. Het door de blanke pers reeds lang ingenomen standpunt geeft gestadig, ongemerkt, voedsel aan een Hetze, opdat het aangestoken vuur niet zal uitgaan. Het gebeurde op de Z.P. gaf blijkbaar het psychologisch moment om het smeulende vuur aan te wakkeren. Het blad raadt aan om steeds wakker en energiek te blijven en zich tegen insinuaties en stokerij te verdedigen, om kalm en nuchter de dingen op te nemen en te strijden als een ksatrija. Men moet zich niet door drift laten meesleepen; men moet weten op te offeren als het noodig is, men moet voor den vijand de kans zoo gering mogelijk maken om te lachen en in de handen te klappen over een nederlaag van de Indonesiërs.

Sikap van 21 Febr. maakt melding van de h.i. zonderlinge circulaire van den Regent van Karanganjar, houdende verbod om zich aan te sluiten bij politieke organisaties waarvan de grondslagen in strijd zijn met de wet. Het blad is van meening dat deze bepaling zeer rekbaar is en zich heel gemakkelijk voor een willekeurige toepassing leent. Het door Buitenzorg aan de landskinderen ten volle toegekende recht van vereeniging en vergadering trekt Karanganjar dus op eigen houtje in. Verder verbood de Regent in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Regentschapsbank den beambten van deze bank op poene van ontslag het bijwonen van politieke vergaderingen. Met dezelfde straf wordt bedreigd de ambtenaar, die, wetende dat een collega een dergelijke bijeenkomst heeft bezocht, dat niet aan zijn chef rapporteert.

De economische actie.

In de *Sedio Tomo* van 20 Febr. wordt aangeteekend dat de Regeering, op grond van de toename van het aantal werkloozen, ernstige stappen zal doen om deze lieden te steunen. Schrijver kan zich echter niet vereenigen met de tot nu toe gevolgde wijze van helpen, n.l. zonder tegenprestatie den werkloozen een maandelijksche uitkeering te verleenen; dit bevordert de luiheid. Hij zou gaarne het verschaffen van arbeid willen aanbevelen. Verder vestigt hij er de aandacht op, dat bij de steunverleening geen onderscheid in huidskleur zal worden gemaakt.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Nr. 4 van 15 April: Het bevorderen van en leiding geven aan de kolonisatie van nieuwe gronden, door ir. A. A. Meyers, waarvan een onderdeel luidt: Steun aan kolonisten arbeiders. (Een uitvoerige studie over de immigratie en kolonisatie van Javanen in Suriname. Deze menschen nemen slechts langzaam de zeden van het nieuwe land over en geven weinig blijk van zich door onafgebroken inspanning te willen opwerken. De meer spaarzame Britsch-Indiërs geven zich veel meer moeite om een welvarend boerenbedrijf te verkrijgen. Ze hebben meer aanleg voor veeteelt dan de Javanen, welke laatsten goede tradities t.a.v. rijstbouw bezitten. Suriname krijgt niet de beste elementen, vooral niet door de beroepswerving (veelal ronselarij). Werving door vacantiegangers gaf betere resultaten. Van 1894 tot en met 1929 zijn er 31.043 aangevoerd en eind Dec. 1929 waren er 30.806 aanwezig. Van dat aantal waren er ongeveer 13.000 gekoloniseerd op 3292 landbouwperceeltjes. 8257 waren contractarbeiders en deze hadden 1050 kinderen. Op de plantages waren er 5024 zonder contract gevestigd.)

L'Europe Nouvelle

Van 25 Maart: La France et les Indes Néerlandaises, door Alfred Silbert. (De schrijver vraagt welke morgen de betrekkingen van Frankrijk met Ned.-Indië zullen zijn en vervolgt: Evidemment elles ne peuvent s'améliorer que grâce à un effort continu de notre part, suivant des directives venues de Paris. Toutefois, il ne serait pas suffisant de ne faire que renforcer les moyens d'action mis à la disposition de nos agents sur place. Envois de livres et conférences ne sont qu'un palliatif. Il faudrait que l'importance des centres et du marché indonésiens soit mieux connue désormais de nos compatriotes, que ceux-ci soient assurés de trouver, dans cet immense jardin qu'est l'île de Java et dans les terres environnantes, le meilleur accueil de la part des Hollandais et de nombre d'autochtones, heureux de parler français et de faire étalage — quelquefois, très subtilement — de leur connaissance de la France).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Afl. 6 van 14 Maart: Het granuloma pediculatum, door dr. H. Muller. — Tropical ("scrub")-typhus bij witte muizen, door dr. J. E. Dinger. — Eenige opmerkingen naar aanleiding van prof. Vun Wulfften Palthe's „Krankzinnigenverzorging in Nederl.-Indië", door J. C. van Andel, met antwoord van P. M. van Wulfften Palthe. — Enkele opmerkingen over het artikel: „Krankzinnigenverzorging in Ned.-Indië", door W. F. Theunsisen met antwoord van P. M. van Wulfften Palthe. — De cardiazol-adrenaline proef bij beri-beri. Het pseudoshoshin, door W. C. Aalsmeer.

De Indische Mercuur.

No. 13 van 29 Maart: Een en ander over boschproducten in het gewest Atjeh en onderhoorigheden, door G. L. Tichelman. (Een belangrijk bestaansmiddel van de bevolking: kamfer, rotan, damar, timmerhout, benzoë).

No. 14 van 5 April: 25-jarig jubileum van het Pathalogisch Laboratorium te Medan. Het gedenkboek besproken door W. T. de Vogel.

De Indische Verlofganger

Van 14 April no. 37: Rubber en het Restrictievraagstuk. (Uit het Amsterdamsch effectenblad, van de hand van C. Poortman. Dit artikel werd geschreven naar aanleiding van de artikelen van de heeren Ligthart en J. N. Burger in datzelfde blad. Restrictie zou in de tegenwoordige omstandigheden een zegen voor de bevolking zijn. Wij verwijzen in dit verband naar een artikel in de Nieuwe Rott. Courant van 13 April avondblad A. over dit vraagstuk, dat een nieuw stadium is ingetreden en waaruit blijkt, dat er eensgezindheid tusschen de planters heerscht en er geen tegenstand der Indische regeering met het oog op de bevolkingscultuur te verwachten is. Het eindigt aldus:

Van vele factoren hangt het succes der voorgenomen beperking af. De internationale samenwerking tusschen landen met uiteenloopende belangen moet tot stand worden gebracht; de Indische regeering zal zich, eventueel, niet tegen gemeenschappelijke voorstellen verzetten, maar zij zal evenmin het initiatief in deze richting nemen. Dit initiatief moet van de zijde der producenten komen. De uitwerking op de rubbermarkt kan men niet met zekerheid voorspellen. Dat geven ook de voorstanders van de nieuwe plannen toe. Mocht hun hoop op spoedige krachtige prijsstijging niet worden verwezenlijkt, dan vervalt daarmede de geheele grondslag van de restrictie: de mogelijkheid van productie zonder verlies, wanneer men zich een beperking oplegt ten aanzien van de geproduceerde hoeveelheid.

Het belangrijke van dit vraagstuk doet ons hieronder een nieuw plan opnemen, dat Carel Wynand aan den voorzitter van de Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in N.-I. heeft toegezonden, ter verbetering van den toestand met voorkoming van prijsopdrijving. Het plan is vergezeld van een uitvoerige toelichting en luidt:

1. Een overeenkomst tusschen rubberproducenten van alle landen wordt getroffen voor den tijd van 10 jaar.

2. Deelnemende landen verplichten zich uiterlijk 3 jaar vóór den afloop van deze overeenkomst zich uit te spreken voor continuatie of geheele of gedeeltelijke opheffing of wel uittreding.

3. De overeenkomst heeft o.a. te omvatten:

a. het quantum, hetwelk als totale potentieele wereldproductie voor het jaar 1937 wordt vastgelegd;

b. het aandeel dat elk productieland daarin zal hebben;

c. de vaststelling, dat gedurende de overeenkomst geen uitbreiding aan den aanplant zal worden gegeven en alleen per produceerend land ten hoogste één procent van het totale einde 1932 beplante areaal telken jare zal mogen worden bijgeplant voor vernieuwing van door ziekten, plagen, storm, overstrooming, aardbeving of eenige andere natuurramp verloren gegane boomen;

d. dat door elk der betrokken landen een Controlebureau wordt opgericht, dat volledige gegevens over aanplant, productie, etc. etc. verzamelt en daarvan op gezette tijden opgave doet aan:

e. een internationaal comité bestaande uit minstens 15 en hoogstens 21 leden, aan te wijzen door producenten van de betrokken landen in verhouding tot het aandeel der productie per land ten opzichte van de totale wereldproductie. In dit comité wordt een plaats gereserveerd voor een regeeringsgedelegeerde van elk deelnemend land.

4. De toegestane wereld-jaar-productie wordt gebaseerd op de wereldvoorraad.

5. Als normale voorraad wordt gerekend (incl. stoomend) het totale wereldverbruik gedurende een semester.

6. De wereldproductie wordt tweemaal per jaar, n.l. in Mei en November, vastgesteld door het Internationaal Comité, al naar gelang van het wereldverbruik in de afgeloopen 6 maanden. Als periodes van 6 maanden te nemen October—Maart en April—September.

7. Van de betrokken regeering de toezegging te erlangen, dat geen gronden ter beplanting met rubber meer zullen worden uitgegeven, noch aan Europeanen, noch aan Inlanders of andere Oosterlingen, alsook voor aan Inlanders reeds uitgegeven gronden aanplant van rubber te verbieden, zoolang deze overeenkomst van kracht is.

8. Ieder land heeft het recht de productie op zoodanige wijze te regelen zooals het dit wenscht, mits het toegestane quantum niet overschreden wordt en dus geen voorraden boven het normale gevormd worden.

9. Dat een productierecht geheven zal worden van elke ton rubber of gedeelte daarvan, ten bedrage van.....

10. Producenten, tevens fabrikanten, zijn uit den aard der zaak vrij van beperking en het productierecht, wanneer het gewonnen product uitsluitend door hen zelf gebruikt wordt.

Lloyd Mail

No. 12 van April: In het als steeds keurig verzorgd nummer een artikel: Fort Nassau, door dr. H. L. van Lummel (op Afrika's Westkust onder de W.I. Comp. waar in 1872 de Ned. vlag voor de Britsche plaats maakte, toen de kust van Guinee in Engelsche handen overging. Twee aardige afbeeldingen sieren den tekst.)

Ons Zeewezen

Aprilnummer: Aenmerckelyke reyse van Christoforus Frikkius van Ulm, naer Oost-Indiën, in het jaer 1680, door L. C. Vryman. (Op zijn gewone smakelijke wijze vertelt de schrijver — die tusschen twee haakjes kort geleden naar Paramaribo vertrokken is, zie de rubriek Suriname van het K.W. van 20 dezer no. 16 — van deze reis van Frikkius uit een zeldzaam boek. Frikkius was Tweede Meester in dienst der Loffelijke Oost-Indische Compagnie en voer met het schip „Ternate").

De West Indische Gids

April. Laatste nummer van den 14den jaargang: De cultuurwaarde van Suriname, door L. Junker. (De schrijver, een goed kenner van Suriname's binnenland, behandelt de onjuiste gevolgtrekkingen ten aanzien van de cultuurwaarde van Suriname als gevolg van onbekendheid met de vruchtbaarheid van het hooge binnenland. In het heuvelland kunnen dure bepolderingen en kostbare bemesting achterwege blijven. Suriname zal er mede gediend zijn, wanneer geleerde experimenten plaats zullen maken voor praktisch onderzoek). — De maatschappelijke beteekenis der Surinaamsche ziekten (van 1919 tot 1931), door R. D. G. Ph. Simons. (Een vergelijkend overzicht tusschen de genoemde jaren, waarbij de schrijver tot de gevolgtrekking komt, dat de maatschappelijke beteekenis der Surinaamsche ziekten zeer verminderd is, de algemeene gezondheidstoestand de laatste jaren met groote schreden is vooruitgegaan en dit te danken is voor het meerendeel aan de functie der verschillende inrichtingen, stichtingen en vooral aan de B.G.D. in Suriname).

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Annalen van onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart. April: Koppensnellers in de Minahassa, door H. Croonen.

De Katholieke Missiën en het Christelijk gezin. April: Het begin en de ontwikkeling der Flores-Missie, door P. J. Fliervoet. (Van het jaar 1561 tot 1626, volgens het 4de boek „Da Historia de S. Domingos). — De Vooruitgang van het Semenarie van Toda Beloe, door P. Cornelissen.

Koloniaal Missie-Tijdschrift. 15 April Afl. IV: Missie en Zending op Bali, door J. Buffard. (Naar aanleiding van de bijeenkomst in het Ind. Genootschap). — Het Apost. Vic. van Ned. Borneo, door P. Valentinus. — Het Apost. Vic. Padang in 1932, door P. Valentinus.

Nederlandsch Zendingsblad. April: Een nieuw stadium van ontwikkeling, door A. J. de Neef. (Van den arbeid onder de Papoeastammen van Jappen en Waropenkai).

St. Vincentius a Paulo. 15 Maart. Afl. 2: De Apostolische prefectuur van Soerabaia in 1932.

Ons Suriname. No. 3, Maart: De Suriname-Zending in nood, door P. M. Legêne. Een atlas van de Suriname-Zending. (Zie bij boekenschouw).

Wolanda—Hindia. April: Huisbouw bij de Bataks, door H. J. Eggink, IV. — Een vacantiereis van den zendingsarts dr. A. P. Ketel naar Koeala Kapoeas (Z.O. Borneo) V.

BOEKENSCHOUW.

Liquidatiepolitiek of hervatting van het Leenbedrijf. Extra-nummer van Volkscredietwezen. Uitg. door de Centrale Kas, Batavia.

De frequentie van Appendicitis bij de Inheemsche en Chineesche bevolking in Ned.-Indië, door C. E. Gomperts. (Proefschrift bij de promotie aan de Geneeskundige Hoogeschool te Batavia).

Winkler Prins. Deel 2 van den 5den druk. Letters A. en B. (Aruba, Batavia Bali Batjan). Met platte gronden van Batavia, Semarang en Soerabaia. Elzeviers Uitg. Mij.

Het gedrag van enkele in Suriname gekweekte rijstsoorten bij het pellen, door prof. dr. G. Stahel. De Bussy, Amsterdam. Overdruk van het artikel uit de Ind. Mercuur van 18 Januari no. 3. (Zie K.W. van 2 Febr. no. 5).

Iets over Bananen. II, door B. C. A. Het Vaderland van 9 April, Ochtendblad C. (De plant, haar cultuur en vruchten).

Uit de hel van Cayenne ontvlucht, door C. G II, Nieuw. Rott. Ct. van 11 April Avondbl. E.

De Suriname-Zending der Evangelische Broedergemeente in kaart. Uitg. Zendingsgenootschap der E. B. G. te Zeist 1933. f 0.50. (Naast een overzichtskaart bevat het boekje 25 detailkaarten op een schaal van 1 à 300.000 en een plattegrond van Paramaribo van 1 à 24.000. Niet alleen de Suriname-Zending maar haar vrienden voelden reeds lang het gebrek aan bruikbare kaarten. Immers drie-vierde van de bevolking bewoont een terrein dat slechts 10 pct. van de grondvlakte van het heele land beslaat en 80 pct. van het land moet als onbewoond worden beschouwd. In de uitgifte van deze uitlassen is de E.B.G. te Zeist voortreffelijk geslaagd).

Suriname

Nogmaals: Is de Surinamer lui?

Onze vraag over dit onderwerp bracht ons nog meer gegevens en het is goed, die hier bijeen te brengen. Wij behandelden dit onderwerp in de K. W. van 16 Febr. no. 7, 2 Maart no. 9 en 23 Maart no. 12.

Het was de Rotterdammer van 10 en 11 Febr. 1930 die in een hoofdartikel: Wat er hapert in onze West, betoogde dat „luiheid en lediggang der bevolking de oorzaken waren van Suriname's economisch verval". Het zendingsblad van de Evangelische Broedergemeente Ons Suriname besprak dit in zijn Mei-nummer (no. 3) en daaronder volgde een protest van den oud-gouverneur G. J. Staal, geheeten: Kwaad gerucht. De toen nog bestaande krant in Paramaribo De Nieuwe Stem van 23 Juni 1930 no. 51 nam beide artikelen over.

Vereenigingen van Britsch-Indiërs, Javanen en Chineezen.

Men vraagt ons, of wij de verschillende vereenigingen kennen die onder de landslieden van vreemde nationaliteit in Suriname bestaan. Die vraag is niet zoo gemakkelijk, maar wij willen hier opsommen wat ons bekend is en roepen de medewerking van onze lezers in Suriname in om aan te vullen en te verbeteren, opdat de lijst volledig worde.

Onder *Britsch-Indiërs* dan kennen wij die volgende vereenigingen:

a. Bharat Oeday (Surinaamsche Immigranten Vereeniging). Datum van oprichting ons niet bekend.

b. Vereeniging Sanatan Dharm (Oude Geloof). Doel: bevordering van den maatschappelijken welvaart van de inwoners van dit land en verspreiding en instandhouding van de Hindoesche Godsdienst in dit land. Opgericht 1 December 1929. De Statuten op 7 December voor den notaris De Miranda vertolkt. Zie G. A. B. van 21 Februari 1930 no. 16.

c. Surinaamsche Islamitische Vereeniging. Doel: bevordering van den maatschappelijken welvaart en het eeuwig heil der inwoners van dit land. Goedgekeurd bij resolutie van 5 Febr. 1930 no. 570.

d. Mohammedaansche Vereeniging „Kilafat Anjumun" (Handhaaf de werken van Mohammed). Doel: behartiging van de belangen der Mohammedanen, zoowel de Sociale als de Godsdienstige. Goedgekeurd bij resolutie van 31 December 1931 no. 4265.

e. Mohammedaansche vereeniging Anjuman Hidayat Islam Ahle Sunnat Wal Jamaat (Islamitische Voorlichtings Vereeniging). Doel: de Mohammedanen voor te lichten en hunne belangen te behartigen, zoowel de Sociale als de Godsdienstige. Goedgekeurd bij resolutie van 2 Juli 1932 no. 2139.

Onder de *Javanen* is op 18 December 1932 een vereeniging opgericht (zie K. W. van 16 Febr. no. 7) waarvan ons de naam niet bekend is.

Onder de *Chineezen* kennen wij:

a. Vereeniging Chung Fa Foei Kon (Chineesche Vereeniging). Doel: bevordering van den onderlingen omgang en de algemeene ontwikkeling van de in Suriname verblijvende personen van Chineeschen landaard en behartiging van hunne zedelijke zoowel als stoffelijke belangen. Goedgekeurd bij resolutie van 26 April 1928 no. 1421.

b. Kong Ngie Tong Sang (Nieuwe Vereeniging tot bevordering en uitbreiding van deugd onder de Chineezen). Doel: behartiging en bevordering van de zedelijke en stoffelijke belangen van de zich in Suriname bevindende personen van Chineeschen landaard. Goed-

gekeurd bij resolutie van 22 Januari 1931 No. 245 G. A. B. 27 Jan. 1931 No.9 .

Toch over Britsch-Indiërs en Javanen schrijvende zouden wij aan ons stukje over: De „Adat" in Suriname van 30 Maart (K. W. no. 13) willen toevoegen, dat al weerlegt mr. Brons in De West van 3 Febr. de beweringen van ir. Suringar, deze het ontruimen van de publike tribune van zegslieden van zoodanige standing heeft, dat hij de waarheid van hun bericht moeilijk in twijfel kan trekken. Vermoedelijk is het dan niet het Hof van Justitie geweest, maar een andere rechtszitting. De kwestie van eed of belofte is op dezelfde wijze als in Nederland geregeld, maar alle niet bekeerde Aziaten — en dat is de overgroote meerderheid — moeten dus een „belofte" afleggen, waarvan de naar onze opvatting bindende kracht hen echter ten eenen male ontgaat als gevolg van absoluut afwijkende godsdienst en gewoonten, waardoor de Aziaat zich in het geheel niet als „onder eede staande" gevoelt. In Indië neemt men den inlander dan ook algemeen een eed volgens zijn ritus af. Wat de begrafenisverordening betreft, sprak ir. Suringar in zijn artikel in 't Haagsch Maandblad verkeerdelijk van ontwerp-begrafenis verordening. Hij bedoelde te zeggen de vóórbehandeling. Hiermede meenen wij van dit onderwerp te kunnen afstappen.

Verzamelingen uit Suriname — Waar zijn ze gebleven?

Kapitein *Stedman*, die van 1772—1777 de tochten mede maakte tegen de Marrons, schrijft in zijn boek *) dat hij aan kolonel *Fourgeoud* aanbood een platte grond met vogelvlucht van het militaire kamp op Maagdenburg, hetwelk hij zond aan den Prins van Oranje en den Hertog van Brunswijk (deel II, blz. 53).

Tevoren had Stedman aan Fourgeoud reeds gegeven een aantal teekeningen, voorstellende de worsteling van hem en zijn troep met de ontberingen welke zij in hun dienst ondervonden. Deze teekeningen waren ook bestemd den Prins en de Staten Generaal te toonen wat hij en zijn manschappen in de bosschen van Guyana hadden te verduren (deel II, blz. 24).

Stedman vervaardigde insgelijks een miniatuur van zijn huis waarin hij woonde op plantage *Hope*, op een plank van 18 bij 12 inches, geheel uit boomtakken. Dit meesterstuk schonk hij aan zijn vriend de Graaff te Paramaribo, die het plaatste in een verzameling van curiositeiten te Amsterdam (deel II, blz. 336).

Stedman kwam 24 Sept. 1777 in den Haag aan en schonk aan den Prins van Oranje 18 door hem zelf uit was vervaardigde personen, voorstellende vrije Indianen en negerslaven in Suriname, bezig met verschillende werkzaamheden, alles staande op een eiland. Het geheel was geplaatst op een geslepen spiegel met goud versierd (deel II, blz. 410).

Botanicus.

Zooals men weet, bracht Gouverneur de Cheusses op aanbeveling van zijn lijfarts Boerhave, in 1734 mede naar Suriname, de botanist Izaak Eliazer Augar.

In 1736 zie ik vermeld dat op 14 December aankwam de heer *J. Bartsch*, Dokter in de Medicijnen en *Botanicus.*

Duel of tweegevecht.

Den 22 November 1780 had er op plantage *Slootwijk* een duel plaats. De zoon van vrouwe Henriëtte Anna de la *Jaille*, de wel Edel Achtbare heer Mr. Paul Charles Benelle de la *Jaille* liet daarbij het leven. Met wien het tweegevecht plaats had weet ik niet, maar op zijn grafzerk vermeldde men „Hoovaardig in een tweegevecht omgekomen".

Zeven jaren later begroef men op die plantage een ander familielid, het oud-Raad van Politie en Justitie *Gabriel Paul Benelle*, geboren 7 Mei 1746 en overleden 5 December 1787 en uit zijn grafschrift leert men hem geheel kennen.

De ziel der kerk, de steun der raad
Der vrouw en weezen toeverlaat
Der letter vriend, des landbouws staf
Rust in den omtrek van dit graf.

*) Narrative a five years' expedition, agarust the revolted, Negroas of Surinam, enz. (1772—1777). Uitg. 1813.

Ingezonden

In het nummer van uw weekblad van 6 April l.l. komt onder de rubriek „Suriname" een artikel voor, getiteld: „de Tragedie van het Possumhout, Amerikaansche bluf, enz."

De samenvatting van dit artikel geeft aan, dat een slimme Amerikaan in het begin van 1922 het toenmalig Gouvernement wist te bewegen een groot terrein in erfpacht af te staan, tot het instellen van een onderzoek naar de geschiktheid van het land voor de uitoefening van den landbouw, en dat deze zelfde Amerikaan in 1924 het uitsluitend recht tot uitvoer van possumhout uit de kolonie ontving.

Als eenige conclusie van dit artikel wordt gemeld: dat, trots alle waarschuwingen, vorengenoemde uitgiften met een meerderheid van de Koloniale Staten tot stand kwamen, doch dat de onderneming uiteindelijk door geldgebrek moest staken en dat zij dus eene der vele tragediën in Suriname is geworden.

Nu mijn naam als toenmalig Gouverneur in het debat werd gebracht, veroorloof ik mij in dit verband een enkele opmerking. Naar mijn oordeel is de schrijver van het sensationeele artikel in gebreke gebleven aan te toonen dat Suriname door de gewraakte handelingen, nadeel heeft geleden, immers dan eerst is critiek volkomen op haar plaats.

Men kan toch bezwaarlijk een Gouverneur aansprakelijk stellen voor het feit dat een Statenlid zich gedurende een debat zoodanig opwindt, dat hij daardoor zijn dood verhaast.

Wanneer u nu weet, hooggeachte Redactie, dat de door den heer Kann in erfpacht verkregen terreinen braak lagen, en sedert zijn inbezitneming jaarlijks althans een behoorlijken canon inbrachten, terwijl het possumhout noch tevoren, noch later een exportartikel was gebleken, zoodat ook door dit monopolie hetwelk baten heeft afgeworpen, niemands belangen werden geschaad, dan vraag ik mij af, waarom moet er op het toenmalig Gouvernement thans nog een odium worden geladen?

Zij, die met de verschillende transacties van den energieken Amerikaan op de hoogte waren, en die geregeld van zijne handelingen in de Vereenigde Staten kennis kregen, weten met welke tegenspoeden de heer Kann, die daardoor nagenoeg zijn geheele vermogen verloor, te kampen had om zijn vooropgezet doel te bereiken.

Deze dus zullen het meest getreurd hebben toen een welslagen van de onderneming onmogelijk bleek.

Maar heeft Suriname, of hebben belanghebbenden in Suriname door het mislukken van dit concern, hetwelk vrij veel verdiensten in de kolonie bracht, op eenigerlei wijze door de verleende erfpacht- en concessierechten *schade* geleden.

Geenszins!

Dit het geval zijnde, wensch ik voornoemd artikel als tendentieus te wraken.

De oud-gouverneur van Suriname,
VAN HEEMSTRA.

Oosterbeek, 10 April 1933.

Er zijn in Suriname veel tragediën geweest. Het is begonnen met de slavernij, welke eerst 70 jaren geleden is afgeschaft en die zijn sporen in Suriname nog niet heeft uitgewischt. Daarna kwamen er meer. Was de spoorwegaanleg geen treurspel, hoe geestdriftig ook begonnen! De cacaocultuur, de bacovencultuur, het petroleummonopolie, de talrijke goudondernemingen met speculatieve doeleinden op touw gezet, enz.? En hout heeft nu ook zijn plaats in die bonte rij ingenomen. En dan spreken wij niet van een tragedie om enkele tonnen te verspillen in den bouw van een droogdok, (later gestaakt), welke indertijd de traktementsverbetering tegenhield en dergelijke, met meer voorbeelden te vermeerderen zaken.

Het lijdt geen twijfel, of Bestuur en Staten waren met de beste bedoelingen bezield om aan een vreemdeling een zoo uitgebreid landbezit toe te staan en monopolies voor uitvoer van een zekere houtsoort en voor den aankap van al dat hout op het beschikbare domeinland van Suriname. Maar eveneens was het in mijn stukje genoemd Statenlid, een zoon des lands, met de beste bedoelingen bezield om te verhinderen, dat monopolies werden verleend aan den Amerikaan Kann. Hij zou zich evenzeer hebben verzet wanneer dit Franschen, Duitschers, Engelschen of zelfs Nederlanders had gegolden. Bij hem woog het beginsel om zich tegen monopolies te verzetten.

Natuurlijk is een gouverneur, noch zijn de Staten aansprakelijk dat genoemd Statenlid zijn dood verhaastte door een handeling, waaruit beginselvastheid sprak en die hij zonder aanziens des persoons of zonder persoonlijk voordeel, doch ten koste van eigen gezondheid handhaafde. Blijkbaar heeft de firma Kann niet voldoende kapitaal achter zich gehad om vol te houden en helaas ging zijn eigen fortuintje nog mee in den zinkput. Dat was juist een gevaar. Gebrek aan kapitaalkrachtigheid, dat reeds zooveel tegenspoed in Suriname bezorgd heeft.

Het W. L. Kann Suriname Handelsyndicaat, waarvan de gouverneur de ontwerp-acte op 26 Sept. 1924 goedkeurde, had slechts een kapitaal van *f* 90.000 en *f* 10.000 werd voor den inbreng van de verleende erfpachtsrechten gerekend. Toen hij later in geldelijken nood verkeerde verzocht hij het Bestuur van Suriname om een leening van $ 200.000 of een half millioen gulden. Dit werd natuurlijk geweigerd.

Sensationeel is ons artikel allerminst bedoeld. Het was een brok geschiedenis, waarvan men in het moederland maar weinig weet. Sensationeel was m.i. het verleenen van monopolies aan den vreemdeling. Men is dikwijls maar al te gewillig geweest in den loop der jaren aan vreemdelingen toe te staan, wat aan Nederlanders niet of met de grootste moeite geschonken werd en de praktijk heeft niet aangetoond, dat die vreemdelingen veel hebben bereikt. Alleen de bauxietnijverheid is daarop een loffelijke uitzondering. Zeker mag men vreemdelingen tegemoet komen, die willen helpen het land tot ontwikkeling te brengen. Als men de balans opmaakt van den arbeid van bijna 3 eeuwen, dan maakt Nederland, dat zijn koloniën in Azië tot zulk een grooten bloei wist te brengen, wel een slecht figuur in de West. De monopolies mogen geen schade hebben berokkend, zooals de oud-gouverneur schrijft, maar de mislukking van deze monopolistische zaak Kann, was een moreele schade voor het land, het land der mislukkingen. De waarschuwing van den landgenoot van Kann bleek toen ter tijd niet ongegrond te zijn. Vermoedelijk kende hij zijn Pappenheimers.

Onze wensch is dus, dat men zich niet weer de vingers brandt en deze geschiedenis tot leering moge strekken.

Redactie van de rubriek Suriname.

Nagekomen Berichten.

Wees uw eigen beschermengel, als de zaken niet naar wensch gaan. Trek een week of veertien dagen naar het buitenland, kom terug met een frisch hoofd en neem dan een overzicht van uw zaak, met dezelfde koelheid, waarmee een buitenstaander dat zou doen. Tien tegen één, dat u nog tot betere conclusies komt. (Maandblad „Succes").

Curaçao

Zonder slag of stoot!

Zonder beraadslaging en hoofdelijke stemming heeft de Eerste Kamer de Curaçaosche begrooting voor 1933 aangenomen.

Kamer van Koophandel.

In de plaats van den onlangs overleden heer Ecker is de heer H. J. Cohen Henriquez tot vice-voorzitter van de Kamer van Koophandel gekozen, naar *La Prensa* bericht.

Ds. Eybers.

In de *Amigoe* lezen wij, dat ds. G. J. Eybers, die jarenlang eerst op Aruba en daarna op Curaçao als predikant is werkzaam geweest, en vandaar naar de Oost ging, zijn 25-jarig ambtsfeest 26 Maart in de kerk der Vereenigde Protestantsche gemeente op Curaçao zou herdenken. Wij veronderstellen, dat ds. Eybers een bezoek aan Curaçao brengt.

De macht van den gouverneur.

Sinds eenige jaren heeft Curaçao, het eiland, een debatteerclub „Jong Curaçao". Voor zoover wij dat op een afstand kunnen beoordeelen doet deze vereeniging goed werk in de ontwikkeling harer leden. Geregeld worden voordrachten gehouden, die in een debatteerclub zeer ter plaatse zijn, en wanneer wij deze in het blad der vereeniging *De Onpartijdige* lezen, betreuren wij het meermalen de debatten daarbij niet te kunnen volgen. De leden kunnen blijkbaar naar verkiezing in het Nederlandsch, Spaansch of Papiamentsch spreken, een goed ding, omdat in den regel een rede eerst dan tot haar recht zal komen, als zij uitgesproken wordt in de taal, die men geheel beheerscht, terwijl het luisterend publiek allicht de drie talen verstaat.

Wanneer wij — wij herhalen het: op zoo grooten afstand, en daarom met te meer bescheidenheid natuurlijk — een opmerking mogen maken, dan is het deze, dat een anti-Roomsche inslag in de club tot uiting schijnt te komen, wat tot o.i. onnoodige en ongewenschte polemiek af en toe aanleiding schijnt te geven.

Ook de vraagstukken van den dag worden in *De Onpartijdige* besproken, en dikwijls op zeer deskundige wijze. Dat heeft een voordeel voor iederen buitenstaander, die gaarne op de hoogte wil blijven van wat in de Curaçaosche samenleving leeft en tot uiting komt.

Onze aandacht werd getrokken door een hoofdartikel in het no. van 15 Februari 1933, over *Macht.* Daarin wordt geklaagd over de macht van den gouverneur. Deze wordt vergeleken met die der absolute vorsten van vóór — en hier en daar ook nà — de Fransche revolutie, met die der Russische czaren, met die der directeuren van de kolonie Curaçao in den tijd der West-Indische compagnie. De redactie meent, dat de Koloniale raad te veel macht aan den gouverneur geeft, en noemt een voorbeeld, waarin zij betwijfelt, of de gouverneur zich niet een bevoegdheid toegeëigend heeft.

Van de te verwachten herziening van het regeeringsreglement vreest de schrijver in de voorgenomen machtsuitbreiding van den gouverneur een belemmering voor de ontwikkeling der autonomie. Hij haalt daarbij aan een wetsontwerp met een memorie van toelichting, dat tot op dit oogenblik bij de Staten-generaal nog niet is ingediend en niet tot onze beschikking staat, zoodat wij daarover niet debatteeren kunnen.

Als men in gedachte even in de herinnering roept, wat over de positie van den gouverneur-generaal bij de grondwetsherziening van 1922 gezegd is, wat de Leidsche school daarover verkondigd heeft en wat de Utrechtsche richting, wat prof. Eigeman in een reeks geschriften in het bijzonder over de plaats der overzeesche gebiedsdeelen tot het samenstel, dat het koninkrijk der Nederlanden heet, heeft te berde gebracht, en vooral wat de oud-gouverneur Staal in *De West-Indische Gids* juist over de toekomstige positie der West-Indische gouverneurs geschreven heeft, — dan verstaat men dat dit onderwerp wel een heele debat*week* vullen kan. Wij zouden bij dit debat waarschijnlijk niet aan de zijde van *De Onpartijdige* staan, en althans de voorstellen van de Commissie-Staal als noodwendig uitvloeisel van de laatste grondwetsherziening, willen verdedigen.

De Onpartijdige schijnt niet afkeerig te zijn van invloed van het gebiedsdeel op de benoeming van den gouverneur. Dien kant moet het naar onze meening zeker niet uit. De gouverneur vertegenwoordigt de Kroon. Als bestuursdaad valt zijn benoeming a posteriori onder het beoordeelingsrecht der Staten-generaal, al zal daarbij — het debat over de jongste gouverneur-generaalsbenoeming heeft dit bewezen — groote soberheid moeten betracht worden. De critiek op de motie-Keuchenius van 1866 is een overwonnen standpunt.

De Onpartijdige maakt een verwijt aan den Koloniale raad, gelijk wij zeiden. Ook dit o.i. ten onrechte. In de aangehaalde voorbeelden zien wij slechts toepassing van art. 54 Rr., uitvoering van koloniale verordeningen.

Van het recht van initiatief is slechts éénmaal gebruik gemaakt, meent de redactie. Wij wisten het niet, en zouden tot onze leering gaarne vernemen, wanneer dit geweest is; waarschijnlijk is het aan onze herinnering ontschoten.

Daarnaast mag opgemerkt, dat in de laatste jaren de Koloniale raad meermalen gebruik maakt van art. 97 Rr., het „interpellatierecht". Als er werkelijk reden is tot de critiek van *De Onpartijdige,* is dan, oók wat de toekomst betreft, deze bepaling geen correctief op wat het blad vreest, maar wij niet zien, te groote macht van den gouverneur.

De Onpartijdige zie in het bovenstaande niet in de eerste plaats critiek, meer een bewijs van belangstelling en een uiting van begeerte om ook eens wat met „Jong Holland" te debatteeren.

Uit den Verren Vreemde

Japansch—Nederlandsch-verdrag.

19 April is te 's-Gravenhage tusschen Nederland en Japan een verdrag onderteekend tot beslechting van geschillen door conciliatie, rechtspraak en arbitrage, over welk verdrag de laatste maanden onderhandelingen hebben plaats gehad, nadat reeds eenige jaren geleden over de sluiting van zoodanig verdrag in gedachtenwisseling was getreden.

Het verdrag, dat het eenige is van zoo algemeene strekking tot nu toe door Japan gesloten, is een nieuwe bevestiging van de eeuwenoude vriendschappelijke betrekkingen tusschen de beide landen.

De regeling voorziet de instelling eener Permanente Conciliatie-Commissie, samengesteld en functionneerende op dezelfde wijze als dergelijke commissies bij reeds vele door Nederland gesloten verdragen ingesteld. Voor alle rechtsgeschillen is daarenboven, al naar partijen overeenkomen, hetzij het Permanente Hof van Internationale Justitie, hetzij een arbitrale rechtbank, en bij niet-overeenstemming genoemd Hof bevoegd. Geschillen worden door een in elk bijzonder geval door partijen te sluiten compromis aan een dezer instanties onderworpen Het verdrag wijkt in dit opzicht af van de meeste door Nederland in de laatste jaren gesloten verdragen, welke bij gebreke van overeenstemming tusschen partijen het rechtstreeks brengen van een geschil voor het Hof door een der partijen mogelijk maakte; het vertoont in dit opzicht meer gelijkenis met de oudere verdragen en met het in 1930 tusschen Nederland en de Vereenigde Staten van Amerika gesloten verdrag.

Daar de Japansche regeering bedacht wenschte te zijn op de mogelijkheid dat het uittreden van Japan uit den Volkenbond verandering zou ten gevolge kunnen hebben met betrekking tot de rechtspositie van Japan tegenover het Permanente Hof van Internationale Justitie, is in een bij het verdrag gevoegd protocol voor dat geval een nader gemeenschappelijk overleg voorzien over de vraag of er reden zou kunnen bestaan om zekere bepalingen van het verdrag, die op het Permanente Hof betrekking hebben, te wijzigen.

Japansche maatregelen tegen economische blokkade.

De Japansche regeering bereidt, volgens Reuter, een wetsontwerp voor, dat de mobilisatie mogelijk maakt van alle hulpbronnen van Japan, voor het geval het tot een economische blokkade der mogendheden mocht komen in verband met het uittreden van Japan uit den Volkenbond.

De bladen melden dat het nieuwe plan de industrieën beoogt te leiden en te controleeren uit het oogpunt van nationale verdediging en economische ontwikkeling.

Verscheidene belangrijke departementen zouden reeds met de voorbereiding der plannen begonnen zijn.

Timor Dilly als politiek verbanningsoord opgeheven.

Nadat Nederlandsch-Indië toevluchtsoord is geweest voor ontsnapte Portugeesche bannelingen, aan welke 't gelukt was uit Portugeesch Timor-Dilly naar ons gebied te ontkomen, is nu bericht ontvangen dat alle bannelingen naar Lissabon mogen terugkeeren. Is de weg naar de vrijheid via Java voor hen, die over voldoende middelen beschikten om de verdere reis te bekostigen, niet al te lastig gemaakt, de laatste ploeg is — zooals wij vrij uitvoerig hebben gemeld — zich zelf en ons gouvernement tot veel last geweest. Door de verleende amnestie werden zelfs nog niet alle moeilijkheden uit den weg geruimd.

Ten slotte zijn zij, meenen wij, weer naar Timor overgebracht om van daar met de daar nog vertoevenden naar Portugal te worden terug gebracht.

Uit Lissabon is hiervoor een speciaal schip gezonden. Aneta wist te melden, dat de gouverneur, die de lastige opdracht te volvoeren heeft gehad om de verbannenen vast te houden, ook naar Lissabon terug geroepen is. Als zijn opvolger is opgetreden majoor Dr. Manspreto. Is 't niet al te best gelukt de veroordeelden vast te houden, de moeilijkheden aan de poging hiertoe verbonden zullen, met de groote kosten welke met het zij 't zeer gebrekkige onderhoud gemoeid gingen, toch wel hebben bijgedragen tot het nemen van de beslissing om van de massa-verbanning af te zien.

Wij lazen dat 345 van de 347 bannelingen te Lissabon in vrijheid zullen worden gesteld. De twee, die als hoofdleiders worden beschouwd, kolonel Dias Amtunes en kapitein Alfredo Chaves, zullen daar voor den rechter komen.

Inlanders in overheidsdienst in Noord-Rhodesië.

Bij de opening van de wetgevende vergadering van Noord-Rhodesia heeft de gouverneur de bezuinigingsplannen uiteengezet van den minister van koloniën, waardoor in 1934 voor 50.000 pond bezuinigd kan worden. Deze plannen omvatten besparingen in het onderwijs, *een grooter gebruikmaking van Afrikanen* bij den politiedienst en geleidelijke vervanging van Europeanen door inlanders in verschillende andere diensten.

De gouverneur verklaarde niet te kunnen zeggen of al deze voorstellen voor onmiddellijke uitvoering vatbaar waren, doch de tewerkstelling van inlanders was een maatregel waarnaar de regeering van Noord-Rhodesia altijd heeft gestreefd, daar men de opleiding van inlanders, teneinde hen een behoorlijke plaats te doen innemen in het bestuur, altijd als een plicht heeft beschouwd.

N.-Rhodesia is een Britsch protectoraat in Z.-Afrika.

Prins Leopold en prinses Astrid in Kongo en in Ned.-Indië.

De correspondent van de *N.R.Ct.* te Brussel meldde:

Op den eersten Paaschdag zijn prins Leopold en prinses Astrid, die 30 December naar de Kongokolonie waren vertrokken, na een zeer voorspoedige reis te Brussel teruggekeerd. In 1926 maakte prins Leopold, toen nog niet gehuwd, een eerste reis in Centraal-Afrika. Later heeft hij, samen met prinses Astrid, tweemaal Nederlandsch Oost-Indië, alsook Indo-China bezocht. Van zijn tweede Kongoreis brengt de prins een belangrijk studie- en fotomateriaal mede, hoofdzakelijk de landbouwtoestanden en mogelijkheden in het Belgische koloniale gebied betreffende.

Gelijktijdig met de thuiskomst uit Afrika van het kroonprinselijk echtpaar is het eerste boekdeel van het door prof. dr. Van Straelen, directeur van het Kon. Natuurhistorisch Museum te Brussel gepubliceerde werk: „Résultats scientifiques du voyage aux Indes Orientales Neérlandaises de L.L. A.A. R.R. le Prince et la Princesse Léopold de Belgique" verschenen. De prins schreef een inleiding voor dit werk, waarin hij een warme hulde brengt aan de wetenschappelijke verdiensten van prof. Van Straelen, die hem op zijne reizen naar Nederlandsch-Indië vergezelde. Het werk zal uit zes deelen bestaan. Het eerste deel beslaat 221 pagina's en is geïllustreerd met 181 foto's door prins Leopold zelf genomen. Ook de prinses heeft tot de fotografische versiering van het werk van prof. Van Straelen bijgedragen.

In tijden van beslommeringen in zaken is de leiding verplicht een meer vooruitstrevende politiek te volgen. Dit is waarschijnlijk het eenige goede ding dat van inzinkingen gezegd kan worden. (Maandblad „Succes").

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Informatie-bureau.

Het informatiebureau der Vereeniging, (Smidswater 10 (nabij het Korte Voorhout), Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Van het Dagelijksch Bestuur.

Den heeren Secretarissen der afdeelingen, die hun jaarverslag nog niet hebben ingediend, wordt beleefd verzocht dit verslag alsnog te zenden aan het Algem. Secretariaat der Vereeniging, Smidswater 10 (nabij het Korte Voorhout).

Ter overdenking.

Aan hen, die de Kon. Vereeniging „Oost en West", bij **uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:**

„Ik vermaak aan de Kon. Vereeniging „Oost en West", **zetel Den Haag, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd laatstelijk bij K. B. van 1 September 1927, No 22, de som van .... uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden vrij van alle kosten en rechten.**

Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen in: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Smidswater 10, nabij het Korte Voorhout, Den Haag; in Ned.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den heer M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad, Secretarissen der aldaar gevestigde Afdeelingen.

VAN DE REDACTIE.

Wij ontvingen in dank van de Vereen. „Oranje Nassau Museum", gevestigd te 's-Gravenhage, haar jaarverslag over 1932 met bijdragen o.a. van Dr. Hans Kruse te Siegen, over „Wilhelm von Oranien und seine Stammlande" en „Geburt und Taufe der beiden früh verstorbenen Kinder des Prinzen Wilhelm aus der Ehe mit Anna von Sachsen" en van Dr. A. A. van Schelven over „Kinderbriefjes uit het gezin van den „Vader van den Lande"". Het boekje zal op de leestafel van onze Vereeniging worden neergelegd.

BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.

Ronny.

Personen:

Ronny	Käthe von Nagy.
De vorst van Perusa	Willy Fritsch.
De staatssecretaris	Aribert Wäscher.
De minister van oorlog	Wolfgang von Schwind.
De hofmaarschalk	Hans Wassmann
De intendant	Otto Wallburg.
Lisa	Olli Gebauer.
Bomboni	Kurt Vespermann.
Een kamerdienaar	William Huch.
Anton	Willi Grill.

In de overige rollen: Brandt, Dodo, Elzer, Geppert, Hussnick, Fischer, Lingen, Weiss en Wolle.

Opgenomen op klankfilm-apparaten.
Productieleiding Günther Stapenhorst.

——::——

Ronny is een jong, pittig mode-ontwerpstertje. Dagelijks denkt zij de origineelste tooneelcostuums uit en leeft in een vroolijke, fantastische wereld. Met het grootste geluk, de liefde, heeft zij echter nog niet kennis gemaakt.

De jonge vorst van Perusa is op het denkbeeld gekomen, zelf een operette te componeeren en het is begrijpelijk, dat de costumes hiervoor bij het bekende atelier, waar Ronny werkt, besteld zullen worden. Deze opdracht is zoo belangrijk, dat Ronny zelf de costumes naar Perusa moet brengen. Anton, het manusje van alles, zal haar begeleiden. Stralend van geluk stapt Ronny in den trein op reis naar een nieuwe wereld, wellicht naar het geluk....

In Perusa wacht intusschen het gansche hof op den trein, die niet alleen de costumes maar ook de zangeres, die de hoofdrol moet vervullen, met zich mee voert. De hofmaarschalk en de ministers hebben groote verwachtingen van de tegen hoog honorarium geëngageerde Parijsche nachtegaal, want de vorst heeft zich wel-iswaar veel met de kunst, maar weinig met kunstenaressen bezig gehouden. Er ontbreekt eigenlijk een „Pompadour" in Perusa, die volgens de traditie den vorst een aangename tijdpasseering bezorgt en daardoor aan de heeren ministers de gelegenheid geeft, de regeeringszaken naar hun wil af te doen.

Piepend en zuchtend stoomt het astmatische treintje de residentie tegemoet. De machinist, wiens vrouw een blijde gebeurtenis tegemoet ziet, heeft ditmaal groote haast. En zoo geschiedt het wonderbaarlijke: de trein komt precies op tijd in Perusa aan en niet zooals gewoonlijk met twee uur vertraging. Daar niemand dit verwacht, bevindt zich slechts Bomboni, de man met de vele baantjes, aan het sthation, die niet weinig verbaasd is, Ronny en Anton met vele koffers uit den trein te zien stappen.

Op weg naar het hotel ontmoet Ronny een sympathieken jongen man, die zich heel ridderlijk betoont. Hij is de vorst in eigen persoon. Zijne Hoogheid, die het lieftallige mode-ontwerpstertje voor de hoofdrolvertolkster van zijn operette houdt, is verrukt over zooveel schoonheid en feliciteert den hof-intendant met zijn „keus". De intendant en de hofmaarschalk hebben echter eenige oogenblikken van te voren een telegram uit Parijs ontvangen, waarin de echte zangeres meldt, dat zij niet komen kan. Zij begrijpen al gauw de situatie en bewegen Ronny, zich voor de zangeres uit te geven.

Na vele repetities, waarbij teedere gevoelens in de jonge menschen beginnen te ontwaken, breekt eindelijk de dag aan, waarop de première gegeven zal worden en.... het wordt een geweldig succes!

De minister zet nu zijn plan door. Buiten medeweten van den vorst, maakt hij van Ronny, die van staatswegen een schitterend slot krijgt, een vriendinnetje, een „Pompadour" van den vorst. Ronny is verontwaardigd en vertrekt na den argeloozen vorst de bitterste verwijten te hebben gedaan. Onthutst heeft de vorst aangehoord, maar spoedig is hij weer meester van zichzelf en gaat haar ijlings achterna, vraagt opheldering, waarna de verzoening wordt gevierd....

Een Ufatoon!

Namen en adressen der Afdeelings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: H. A. Kraaijenbrink, Ernst Casimirlaan 60.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: C. Sitsen, Antwerpsche Straat 28.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Curaçao: H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: Mr. J. Feitsma, Heerestraat 79.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3
Leeuwarden: C. J. B. Boekwijt, Ferd. Bolstraat 32 Huizum (bij Leeuwarden).
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Rozenstraat 20.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Suriname: M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Mathenesserlaan 264 h.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.
Zwolle: J. Kramer, Sophiastraat 13.

Mutatiestaat van 19 tot 26 April '33

Nieuwe Leden:	**Voorgesteld door:**
C. Lips, Breda, Wilhelminapark 118.	het afdeelingsbestuur van Breda.

Adresveranderingen:

Mevrouw M. van Eek—v. d. Bergh, van: Amsterdam, Haringvlietstraat 25, naar: Leiden, Stationsweg 2.
C. A. Ruempol, Oud-Adj. Inspecteur Algemeene Politie in N.-I., van: Amsterdam, P. C. Hooftstraat 122, naar: Den Haag, Sweelinckplein 22.
C. Onvlee, Oud-Luitenant-Kolonel N.-I. L., van: Overveen, Pr. Hendriklaan 146, naar: Heemstede, Heemsteedsche Dreef 85.
Dr. K. J. Boeyinga, Ass.-Resident, van: Kota-Radja, naar: Appingedam, p.a. Mevrouw de Weduwe J. A. Bouwens, Dijkstraat. (Contributie '33 reeds voldaan) (Afd. Groningen).
Prof. Dr. H. C. Delsman, van: Weltevreden, Villalaan 7, naar: Den Haag, Snelliusstraat 22. (Contributie '33 reeds voldaan).
Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg, Geoloog, van: Den Haag, de Bruijnestraat 38, naar: Voorschoten, Papelaan 40.
M. J. Nolen, Den Haag, van: Edisonstraat 90, naar: Columbusstraat 99.
Mevrouw F. H. Suermondt—Albrecht, Den Haag, van: Valeriusstraat 84, naar: Sweelinckstraat 198, p.a. Mevrouw Rugers—Meischke.
Mevrouw M. Wichers, Den Haag, van: Sweelinckplein 3, naar: Nicolaïstraat 7.
Fred. J. de Witte, Adm. Employé C.P.I.M., Curaçao, thans: Emmastad hs. 54.
F. H. Sanders, Oud B.B.-Ambtenaar, thans te Bandoeng, Kapitein Gielweg 5.